

**KATSAUS MAAN
SISÄISIIN ASIOIHIN**

Kirjoitettu lokakuussa 1901

*Julkaistu ensi kerran
joulukuussa 1901
aikakauslehdessä „Zarja” № 2—3
Allekirjoitus: T. H.*

*Julkaistaan „Zarjan”
tekstin mukaan*

I. NÄLANHATA ⁷⁵

Taaskin nälänhätä! Viimeisen vuosikymmenen aikana venäläinen talonpoikaisto ei ole ainoastaan kurjistunut tavattomalla nopeudella, vaan se suoranaisesti menehtyy, eikä luultavasti yksikään sota, miten pitkäaikainen ja sitkeä se lieneekään ollut, ole vienyt näin paljon uhreja. Maamiestä vastaan ovat yhtyneet kaikki nykyajan mahtavimmat voimat: sekä yhä nopeammin kehittyvä maailman-kapitalismi, joka on luonut kilpailun valtamerentakaisen maiden taholta ja varustanut kaikkein nykyaikaisimmilla tuotantomenetelmillä ja työvälineillä maalaisisäntien pienen vähemmistön, joka pystyy kestämaan epätoivoisessa taistelussa olemassaolon puolesta, että sotilasvaltio, joka harjoittaa seikkailupolitiikkaa siirtomaa-alueillaan, Kauko-Idässä ja Keski-Åasiassa, ja joka sälyttää tämän hirveitä rahasummia maksavan politiikan kaikki ylettömät rasitukset työväenjoukkojen hartioille ja sitä paitsi järjestää kansan rahoilla yhä uusia ja uusia poliisijoukkoja „ehkäisemis”- ja „kurissapito”-pattereiksi kansanjoukkojen kasvavaa tyytymättömyyttä ja suuttumusta vastaan.

Sen jälkeen, kun nälänhädästä on meillä tullut tavallinen ilmiö, oli luonnostaan odotettavissa, että hallitus rientää muotoilemaan ja varmistamaan tavallisen politiikkansa elintarvikeasioissa. Kun hallitus tuli vuosina 1891—1892 yllätetyksi ja joutui ensi aluksi aika tavalla hämmingin valtaan, niin nyt sillä on jo runsaasti kokemusta ja se tietää varmasti, mihin suuntaan (ja miten) on kuljettava. „Tällä hetkellä”, kirjoitti „Iskra” heinäkuussa (№ 6), „maan ylle on nousemassa mustana pilvenä kansan hätä, ja hallitus

valmistautuu uudelleen pelaamaan katalaa osaansa sinä sydämettömänä voimana, joka vie leipäpalan nälkäänäkevän väestön suusta, rankaisee jokaisesta esivallan laskelmiin kuulumattomasta „edesottamuksesta”, jonka tarkoituksena on huolehtia nälkäisistä ihmisistä”.

Hallituksen valmistelut olivat hyvin nopeita ja hyvin päättäväisiä. Sen, missä hengessä näitä valmisteluja suoritettiin, osoittivat riittävän selvästi Jelisavetgradin tapahtumat. Ruhtinas Obolenski, Hersonin lääninpäällikkö, julisti heti sodan kaikille, jotka olivat niin uskaliaita, että kirjoittivat ja puhuivat Jelisavetgradin nälänhädästä, kehoittivat yhteiskuntapiirejä auttamaan nälänhädässä olevia, järjestivät yksityisiä seuroja ja kehoittivat yksityisiä henkilöitä järjestämään tätä apua. Zemstvolääkärit kirjoittivat sanomalehdissä, että kihlakunnassa on nälänhätä, että väki sairastaa ja kuolee, että „leipä”, jota se käyttää ravinnokseen, on jotain aivan uskomatonta, jotain sellaista, mitä ei voida edes leiväksi nimittää. Kuvernööri ryhtyy väitteilyyn zemstvolääkärien kanssa, painattaa virallisia oikaisuja. Ken vähänkin tuntee lehdistömme yleisiä olosuhteita, ken vaivautuu muistelemaan sitä tavatonta ajojahtia, jonka alaisiksi sangen maltilliset sanomalehdet ja vielä paljon maltillisemmat kirjoittajat ovat viime aikoina joutuneet,— hän ymmärtää, mitä merkitsi tuo lääninpäällikön „polemiikki” joidenkin zemstvolääkärien kanssa, jotka eivät ole edes valtion palveluksessaakaan! Se oli yksinkertaisesti suun tukkimista, se oli aivan selvä ja kursailematon ilmoitus, ettei hallitus siedä puhuttavan totuutta julki nälänhädästä. Ja mitäpä ilmoituksista! Jos ketä, niin ei ainakaan Venäjän hallitusta voitane moittia siitä, että se rajoittuu ilmoituksiin silloin, kun on mahdollisuus „käyttää valtaa”. Eikä ruhtinas Obolenski vitkastellut vallan käyttämisessä, vaan ilmestyi itse omassa persoonassaan sotanäyttämölle — sotatoimiin nälkäänäkeviä ja niitä vastaan, jotka kuulumatta minkään hallinnon alaisiksi, ovat halunneet antaa *todellista* apua nälänhädässä oleville,— ja *kielsi* eräiltä nälkäalueelle jo saapuneilta yksityishenkilöiltä (muun muassa rva Uspenskajalta) *ruokaloiden järjestämisen*. Ruhtinas Obolenski, aivan kuin Julius Caesar muinoin, tuli, näki ja voitti — ja sähkösanomat tiedoittivat viipymättä koko lukevalle Venäjälle tästä voitosta. Ihmetyttää vain eräs seikka: että tämä voitto, tämä julkea haaste kaikille venäläisille, joilla on säilynyt

edes pisara säädyllisyyttä, edes hiukkasen kansalaismiehuullisuutta, ei kohdannut vähäisintäkään vastaiskua niiden henkilöiden taholta, jotka ovat eniten asiasta kiinnostuneita, jos niin voidaan sanoa. Hersonin läänissä ovat hyvin monet epäilemättä tienneet ja tietävät koko sen syvän salaisuuden, minkä vuoksi ollaan vaiti tästä nälänhädästä ja taistelusta nälänhädässä olevien auttamista vastaan, mutta kukaan ei ole julkaissut selostusta tästä opettavaisesta jutusta eikä myöskään siihen kuuluvia asiakirjoja eikä edes yksinkertaisesti kehoitusta protestoimaan tuota hirvittävää ruokaloiden järjestämiskieltoa vastaan. Työläiset järjestävät lakon, kun hallitus panee täytäntöön uhkauksensa: erottaa työstä toukokuun ensimmäisenä päivänä „rokulissa olleet”; intelligentit yhteiskuntapiirit ovat vaiti, kun niiden edustajia kielletään... antamasta apua nälänhädässä oleville.

Aivan kuin innostuneena menestyksestään tässä ensimmäisessä kahakassa noita „kiihoittajia” vastaan, jotka rohkenevat auttaa nälänhädässä olevia, hallitus siirtyi kohta rynnäkköön koko linjalla. Ruhtinas Obolenskin uljas sankariteko kohotetaan johtavaksi periaatteeksi ja laiksi, jolla siitä lähtien säännöstellään kaikkien hallintohenkilöiden suhteet kaikkiin elintarvikekysymyksen kanssa tekemisissä oleviin henkilöihin (sana „tekemisissä oleminen”, „прикосновенный” on oikeastaan kriminaalitermi, joka kuuluu varta vasten rangaistuslakiimme, mutta me olemme jo nähneet ja saamme tuonempana vielä nähdä, että nykyään kielletty nälkäänäkevien avustaminen kuuluu meillä kokonaan rikollisuuden käsitteeseen). Eikä viipynytäkään kauan, kun tällainen laki tuli — tällä kertaa yksinkertaisesti muodossa, „sisäasiain ministerin kiertokirjeenä vuoden 1901 kadosta kärsineiden läänien lääninpäälliköille” (elokuun 17 päivältä 1901, № 20).

Tämä kiertokirje jää luultavasti pitkiksi ajoiksi muistomerkitseksi siitä, millaisiin Herakleen patsaan mittoihin poliisivallan kauhu kasvaakaan peloittavan kansanhädän edessä, nälkäänäkevien ja heitä auttavien „intelligenttien” välisen lähentymisen edessä, samalla kun on lujasti päätetty tukahduttaa kaikki „melu” nälänhädän johdosta ja rajoittaa avunanto ihan mitättömän vähiin. On vain valitettavaa, että tämän kiertokirjeen kohtuuton koko ja se

vaikeatajuinen kansliakieli, jolla se on kirjoitettu, saattavat ehkä haitata mitä laajinta yleisöä tutustumasta siihen.

On tunnettua, että laki kesäkuun 12 päivältä 1900 otti elintarvikeasiat pois zemstvolta ja antoi ne maapiiripäällikköjen ja kihlakuntakokousten hoidettavaksi. Luulisi, ettei tämän luotettavampaa voi ollakaan: valinnallinen aines on syrjäytetty pois, esivallasta vähänkin riippumattomat henkilöt eivät nyt enää tule määräämään asiasta eivätkä siis myöskään pitämään melua. Mutta ruhtinas Obolenskin sotaretken jälkeen kaikki tuo alkoi tuntua vielä vähältä: on ankarammin alistettava koko asia ministeriön ja välittömästi sen määräyksiä täytäntöön panevien virkamiesten valtaan, on poistettava lopullisesti kaikenlaisten liioittelujen mahdollisuus. Siksipä kysymyksen siitä, mitkä kihlakunnat ovat „epäsuotuisessa asemassa sadon suhteen”, tulee tästä lähtien *ratkaisemaan* yksinomaan itse ministeriö *, jonne nälkäänäkeviä vastaan käytävien sotatoimien yleisesikunta nähtävästi majoittuu. Ja herrojen kuvernöörien välityksellä tämä esikunta tulee ohjaamaan niiden henkilöiden (pääasiassa kihlakuntien atelismarsalkkojen) toimintaa, joiden käsiin „kihlakunnan keskushallinto elintarvikeasiain alalla” on keskitetty. Nälkäänäkeviä vastaan suoritettavien sotatoimien alkuunpanijan ruhtinas Obolenskin on täytyntä itsensä matkustaa paikkakunnalle voidakseen ehkäistä, hillitä ja supistaa. Nyt on asia „pantu järjestykseen” eikä „määräysten antamiseksi” tarvita muuta kuin yksinkertainen sähkösanomien vaihto „kihlakunnan keskushallinnon” ja Pietarin keskushallinnon välillä (hyvä, että kansliamenoihin on jo myönnetty tuhat ruplaa kutakin kihlakuntaa kohti). Turgenevin sivistynyt tilanherra ei mennyt itse talliin, vaan rajoittui siihen, että frakkiin ja valkoiisiin hansikkaisiin puetun lakeijansa kautta huomautti puoliääneen: „Feodorin suhteen käskekää...!” Meilläkin

* Se, miten ministeriö tätä kysymystä ratkaisee, nähdään Permin läänin koskevasta esimerkistä. Kuten viime päivien lehdet tiedoittavat, tätä läänin pidetään vieläkin „suotuisana sadon kannalta”, vaikka kato tässä läänissä (lokakuun 10 p:nä pidetyn läänin ylimääräisen zemstvokokouksen tietojen mukaan) on vielä suurempi kuin vuoden 1898 kato. Viljasato on vain 58 prosenttia keskimääräisestä sadosta, Shadrinskin ja Irbitin kihlakunnissa vain 36 ja 34 prosenttia. Vuonna 1898 hallitus antoi (lukuunottamatta paikallisia varoja) 1½ miljoonaa puutaa viljaa ja yli 1/4 miljoonaa ruplaa rahassa. Mutta nyt ei zemstvolla ole varoja, zemstvon oikeudet on rajoitettu, kato on paljon suurempi kuin vuonna 1898, viljan hinnat alkoivat nousta jo heinäkuun 1 päivästä, talonpojat myyvät jo karjaa, — mutta hallitus vain itsepäntäisesti pitää läänin „suotuisessa tilassa” olevanall

ruvetaan nyt samoin „ilman melua”, hiljaa ja jalosti „antamaan käskyjä” nälkäänäkevän väestön kohtuuttoman ruokahalun hillitsemisestä.

Ja se, että hra Sipjagin on vakuuttunut nälkiintyneen maamiehen ruokahalun kohtuuttomuudesta, näkyy siitä itsepintaisuudesta, jolla kiertokirje ei ainoastaan varoita „liioitteluista”, vaan suorastaan luo yhä uusia ja uusia sääntöjä, jotka sulkevat pois liioittelujen mahdollisuudenkin. Älkää pitäkö kiirettä luetteloiden laatimisella tarvitsevista: se synnyttää väestössä „liiallisia toiveita” — sanoo ministeri suoraan ja määrää, että luettelot on laadittava vasta juuri viljan jakamisen edellä. Edelleen, kiertokirje katsoo turhaksi puhua siitä, milloin kihlakunta *pitää* katsoa epäsuotuiseksi sadon suhteen, mutta sen sijaan määrittelee tarkasti, milloin kihlakuntaa *ei pidä* katsoa epäsuotuiseksi (esimerkiksi silloin, kun kadosta on joutunut kärsimään vähemmän kuin kolmasosa kunnista, kun on olemassa tavallisia ansioitöitä j.n.e.). Loppujen lopuksi, nälänhätäisten avustamisnormeista ministeri antaa sellaisia ohjesääntöjä, jotka osoittavat selvääkin selvemmin, että hallitus haluaa *keinolla millä hyvänsä* pienentää näitä avustuksia mahdottomiin ja selviytyä almupaloilla, jotka eivät missään määrin pelasta väestöä nälkäkuolemalta. Tosiaankin: normina on 48 puutaa viljaa perhettä kohti (laskien keskisadon suuruudesta kyseessäolevassa kylässä); kenellä on vähintään niin paljon, se ei ole avun tarpeessa. Tietämätöntä on, millä tavalla tämä numero on saatu. Se vain tiedetään, että *muina* kuin nälkävuosina kaikkein köyhimmätkin talonpojat käyttävät kaksi kertaa enemmän viljaa (ks. zemstvojen tilastotutkimuksia talonpoikain budjeteista). Aliravitsemus katsotaan siis hra ministerin käskykirjeen mukaan normaalksi ilmiöksi. Mutta, ensinnäkin, tätäkin normia pienennetään puolella, ettei hätäapua menisi työläisväelle, joka muodostaa noin puolet väestöstä, ja toiseksi, *vielä* $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{10}$ „sen mukaan, kuinka paljon likipitäen on sellaisia vauraita isäntiä, joilla on varastoja menneeltä vuodelta tahi jonkinlaista (juuri näin on sanottu: „tahi jonkinlaista”!!) aineellista varallisuutta”. Tästä voidaan päätellä, miten mitättömän pienellä murtoluvulla tullaankaan ilmaisemaan se väestöltä todella puuttuva osa viljaa, minkä hallitus aikoo sille lainata! Ja aivan kuin ihailen omaa julkeuttaan hra Sipjagin sanoo sen jälkeen, kun hän on esittänyt tämän

uskomattoman avustusten pienentämisyjärjestelmän, että tällainen likimääräinen laskelma „osoittautuu ani harvoin vähänkään tuntuvasti liioitelluksi”. Kommentaareja ei kai tarvita.

Venäjän hallituksen viralliset lausunnot, silloin kun niissä on pelkkien käskyjen lisäksi edes jonkinlaisia yrityksiä selittää näitä käskyjä, sisältävät melkein aina — se on tavallaan laki, ja paljon pysyvämpi laki kuin suurin osa laeistamme — kaksi perusmotiivia tahi motiivien kaksi peruslajia. Toisaalta te tapaatte ehdottomasti muutamia yleisiä fraaseja, jotka mahtipontisessa muodossa julistavat esivallan huolehtivaisuutta, sen haluavan ottaa huomioon ajan vaatimukset ja yleisen mielipiteen toivomukset. Puhutaan esimerkiksi „tärkeästä tehtävästä — elintarvikepuutteen ehkäisemisestä maalaisväestön keskuudessa”, „moraalisesta vastuusta paikallisen väestön hyvinvoinnista” j.n.e. On itsestään selvää, etteivät nuo kuluneet fraasit itse asiassa merkitse mitään eivätkä velvoita mihinkään myönteiseen; sen sijaan ne muistuttavat, aivan kuin kaksi vesipisaraa muistuttavat toisiaan, niitä kuolemattoman Juudas Golovlevin kuolemattomia puheita, joissa hän luki lakia nylkemilleen talonpojille. Sulkumerkeissä sanottakoon, että näitä kuluneita fraaseja käyttää aina hyväkseen liberaalinen sensuurinalainen lehdistö (osaksi naiiviudessaan, osaksi „velvollisuutensa vuoksi”) rakennellakseen niistä sen käsityksen, että hallitus on periaatteessa solidaarinen tämän lehdistön omien näkökantojen kanssa.

Mutta jos silmäilette huolellisemmin muita, vähemmän yleisiä eikä niin ilmeisen tyhjänpäiväisiä, hallituksen määräysten motiiveja, niin huomaatte aina konkreettisia selityksiä, joissa *toistetaan täydellisesti* kaikkein taantumuksellisimpien sanomalehtiemme (esim. „Moskovskije Vedomostin”) vakiintuneita perusteluja. Mielestämme olisi hyödyllistä työtä (eikä legaalisillekaan toimihenkilöille vallan mahdotonta) tarkkailla ja todeta kussakin eri tapauksessa tämä hallituksen solidaarisuus „Moskovskije Vedomostin” kanssa. Esim. kiertokirjeessä, jota parhaillaan tarkastelemme, näemme toistettavan mitä inhoittavimpia syytöksiä, jotka ovat kaikkein „villeimpien tilanherrojen” aikaansaattamia,— että tarvitsevien luetteloiden ennenaikainen laatiminen herättää „eräissä vauraissa talonisännissä halua saada taloutensa näyttämään köyhtyneeltä — myy-

mällä varastot ja ylijäämät sekä inventaarit”. Ministeri sanoo, että „edellisten elintarvikekampailujen kokemus on sen todistanut”. Ja siis? Siis ministeri ammentaa poliittista kokemustaan noiden paatuneimpien maaorjuuttaja-tilanherrain opetuksista, maaorjuuttaja-tilanherrain, jotka edellisten nälkävuosien aikana pitivät sellaista melua ja nytkin pitävät melua talonpoikain petoksista ja jotka niin kovin paheksuvat sitä „melua”, mikä on syntynyt nälästä johtuvan lavantautiepidemian johdosta.

Hra Sipjagin on oppinut noilta samoilta maaorjuuttaja-tilanherroilta puhumaan demoralisaatiosta: „on varsin tärkeää”, kirjoittaa hän, „että... paikalliset virastot... edistäisivät myönnettyjen varojen säästämistä ja, mikä tärkeintä (sic!! *), ehkäisisivät sellaiset vahingollisen demoralisovasti vaikuttavat tapaukset, että hallituksen avustusta annetaan perusteettomasti henkilöille, jotka ovat turvattuja”. Ja tätä häikäilemätöntä määräystä — edistää varojen säästämistä — varmistetaan seuraavalla periaatteellisella ohjeella: „...laajalla elintarvikeavustusten jakamisella sellaisille perheille, jotka voivat tulla toimeen ilman niitäkin” (jotka voivat tulla toimeen 24 puudalla viljaa vuodessa perhettä kohti?), „riippumatta kruunun menojen tuottamattomuudesta (!) näissä tapauksissa, on tällaisen järjestelmän vahingollisten seurausten kannalta sekä valtiollisen hyödyn ja tarpeen kannalta tulevaisuudessa yhtä vahingollinen merkitys kuin jos todella tarvitsevia jätettäisiin ilman vastaavaa avustusta”. Liikituksen valtaan joutuneet hallitsijat sanoivat ennen muinoin: „parempi on tunnustaa kymmenen syyllistä syyttömiksi kuin tuomita yksi syytön”. Mutta nyt tsaarin läheisin apulainen julistaa: yhtä vahingollista on antaa avustusta sellaiselle perheelle, joka voi tulla toimeen 24 puudallakin viljaa vuodessa, kuin jättää „todella” tarvitseva ilman avustusta. Mikä vahinko, että tämä avomielisyytensä puolesta erinomainen „näkökanta” „valtion hyödyn ja tarpeen” suhteen on verhottu laajalta yleisöltä mahdottoman pitkään ja ikävään kiertokirjeeseen! On vain yksi toivo: että mahdollisesti sosialidemokraattinen lehdistö ja sosialidemokraattinen suullinen agitaatio tekevät ministerin kiertokirjeen sisällön kansalle lähemmin tunnetuksi.

* — sillä tavalla! *Toim.*

* * *

Mutta erikoisen päättäväisesti kiertokirje „hyökkää” yksityisten hyväntekijäin kimppuun: kaikesta näkyy, että nälänhädässä olevia vastaan sotivat hallintovirkailijat pitävät „vihollisen” tärkeimpänä asemana yksityisiä avustusseuroja, yksityisiä ruokaloita y.m.s. Täyden tunnustuksen ansaitsevalla suorudella hra Sipjagin selittää, minkä vuoksi tämä yksityinen hyväntekeväisyys on jo kauan sitten häirinnyt sisäasiain ministeriön unirauhaa. „Alkaen vuosien 1891 ja 1892 kadosta ja kaikissa myöhemmissä samantyyppisissä onnettomuuksissa”, sanotaan kiertokirjeessä, „on useissa tapauksissa havaittu, että eräät hyväntekijät sen ohella, että antavat aineellista apua hädänalaisten seutujen asukkaille, yrittävät lietsoa heidän keskuudessaan tyytymättömyyttä nykyiseen järjestelmään ja aivan perusteetonta vaateliaisuutta hallitusta kohtaan. Tällöin tarve, jota ei ole tyydytetty täydellisesti, sekä näissä oloissa kiertämättömät taudit ja taloushäiriöt tarjoavat sangen otollisen maaperän hallitusta vastaan tähdätylle agitaatiolle ja tuota maaperää käyttävät halukkaasti hyväkseen poliittiselta kannalta epäluotettavat henkilöt rikollisiin tarkoituksiinsa muka lähimmäistensä auttamisen varjolla. Tavallisesti heti, kun on saatu ensimmäiset tiedot huomattavasta kadosta, alkaa kärsimään joutuneelle seudulle virrata joka puolelta henkilöitä, joiden poliittinen menneisyys ei ole nuhteeton, nämä henkilöt pyrkivät tekemisiin pääkaupungeista saapuvien hyväntekeväisyysyhdistysten ja -laitosten valtuutettujen kanssa ja nämä tietämättömydessään ottavat heitä avustajikseen paikkakunnille, mikä synnyttää melkoisia vaikeuksia järjestyksen ja hallinnon intresseille”.

Venäjän hallitukselle alkaa tosiaankin käydä jo ahtaanaiseksi Venäjän maalla. Oli aika, jolloin erikoisesti valvottavana piireinä pidettiin vain opiskelevaa nuorisoa: se otettiin erikoisen ankaran valvonnan alaiseksi, joidenkin pahamaineisen poliittisen menneisyyden omaavien henkilöiden yhteys nuorisoon katsottiin suureksi syyksi, kaikkia seuroja ja yhdistyksiä, vaikka niiden tarkoituksena olisi ollut vain aineellisen avun antaminen, epäiltiin hallitusvastaisista tarkoituseristä y.m.s. Niihin aikoihin — eivätkä ne ole mitään etäisiä aikoja — ei ollut olemassa toista *väestökerrosta* ja sitäkin vähemmän toista

väestöluokkaa, joka olisi ollut hallituksen silmissä niin „sangen suotuisaa maaperää hallitusta vastaan tähdätylle agitaatiolle”. Mutta 90-luvun puolivälistä lähtien tavataan jo hallituksen virallisissa tiedonannoissa mainintoja toisesta, verrattomasti paljon suurilukuisemmasta väestöluokasta, joka tarvitsee erikoista valvontaa: tehdastyöläisistä. Työväenliikkeen kasvu on pakottanut perustamaan kokonaisia järjestelmiä laitoksineen valvomaan tuota uutta raisua ainesta; niiden paikkakuntien luetteloon, joilla poliittisesti epäilyttävilta henkilöiltä on asuminen kielletty, on pääkaupunkien ja yliopistokaupunkien rinnalle alkanut ilmaantua tehdaskeskuksia, työläisasutuksia, kihlakuntia ja kokonaisia läänejä *. Kaksi kolmasosaa Euroopan-Venäjältä on joutunut epäluotettavilta erikoisesti varjeltavaksi, muu kolmannes on niin tupaten täynnä „poliittiselta menneisyydeltään pahamaineisten henkilöiden” joukkoa, että syrjäisinkin maaseutu alkaa käydä rauhattomaksi **. Nyt osoittautuu, että sellaisen asiaatuntevan henkilön kuin hra sisäasiain ministerin arvovaltaisen mielipiteen mukaan kaikkein syrjäisin *kyläkin* on „otollista maaperää” hallitusvastaista agitaatiota varten, koska siellä ilmenee sellaisia tapauksia, ettei kaikkia tarpeita ole tyydytetty, että on tauteja ja talous joutuu epäkuuntoon. Mutta kuinka monta sellaista venäläistä kylää on olemassa, missä nämä tämänluontoiset tapaukset eivät olisi vakituisia? Ja eiköhän meidän, venäläisten sosialidemokraattien, olekin otettava viipymättä varteen tuo hra Sipjaginin opettavainen huomautus „otollisesta” maaperästä? Toisaalta maaseutua kiinnostavat juuri nyt ne huhut, joita on silloin tällöin ja joten kuten levinnyt niistä kahakoista, joita kaupungin proletariaatilla ja intelligenttinueorisolla oli helmi- ja maaliskuussa hallituksen verihurtien kanssa, ja toisaalta, eikö jokainen tuollainen fraasi maamiehen „aivan perusteettomasta vaateliaisuudesta” y.m.s. tarjoakin mitä runsainta ohjelmaa mitä laajimmalle ja monipuolisimmalle agitaatiolle?

* Vertaa esim. „Iskran” 6. numerossa julkaistua salaista kiertokirjettä, joka koskee Pietarista karkoitettavia henkilöitä, pääasiassa kirjailijoita, joista monia ei ole milloinkaan vedetty yleensä mihinkään poliittisiin juttuihin eikä varsinkaan mihinkään „työväen” juttuihin. Kuitenkin heiltä on kielletty asuminen ei ainoastaan yliopistokaupungeissa, vaan myöskin „tehdasseuduilla”, ja eräiltä jopa *yksinomaan* tehdasseuduilla.

** Ks. esim. „Iskran” 6. ja 7. numeroissa olevia kirjoituksia siitä, kuinka yhteiskunnallinen kiihtymys ja hallitusvastaiset „edesottamukset” ovat tunkeutuneet jopa Jumalan erikoissuojeluksessa oleviin kaupunkeihin, kuten Penzaan, Simferopoliin, Kurskiin y.m.

Meidän on käytettävä hyväksemme hra Sipjaginin hyödyllistä huomautusta, mutta hänen naiiviudelleen sietää nauraa. Se on todella huvittavaa naiiviutta kun kuvitellaan, että yksityisen hyväntekeväisyyden alistaminen kuvernöörin valvontaan ja kontrolliin vaikeuttaa „epäluotettavien” henkilöiden mahdollisuuksia vaikuttaa maaseutuun. Oikeat hyväntekijät eivät ole milloinkaan asettaneet itselleen poliittisia tarkoitusperiä, joten uudet ehkäisemis- ja hillitsemistoimenpiteet tulevat painamaan eniten niitä, jotka ovat hallitukselle vähemmän vaarallisia. Niiden henkilöiden taas, jotka haluavat avata talonpoikien silmät näkemään uusien toimenpiteiden merkityksen ja yleensä hallituksen suhtautumisen nälänhätään, ei ainakaan tarvitse enää ryhtyä tekemisiin Punaisen ristin valtuutettujen kanssa eikä esittäytyä herroille kuvernööreille. Sillä kun esimerkiksi osoittautui, että tehtaalaispiirit ovat „otollista maaperää”, niin eiväthän ne, jotka halusivat lähentyä näitä piirejä, ryhtyneet tekemisiin tehtaiden isännöitsijöiden kanssa saadakseen tietoja tehdasasioista, eivätkä he esittäytyneet herroille tehdastarkastajille saadakseen luvan järjestää työläisten kokouksia. Me emme tietenkään unohda sitä, että poliittinen agitaatio talonpoikien keskuudessa on tavattoman vaikeata, semmitenkin kun vallankumouksellisten voimien ottaminen siihen tarkoitukseen kaupungeista on sekä mahdotonta että epäratsionaalista, mutta meidän ei pidä myöskään unohtaa, että sellaiset hallituksen urotyöt kuin yksityisen hyväntekeväisyyden ahdistelu poistavat runsaasti puolet näistä vaikeuksista ja vähentävät meiltä puolet työstämme.

* * *

Emme pysähdy sellaiseen „pikkuseikkaan”, tässä erittelemäämme kiertokirjeeseen verrattuna, kuin tuon samaisen ministerin kiertokirjeeseen hyväntekeväisyyskonserttien, -näytäntöjen y.m.s. valvonnan voimistamisesta. (Ks. „Iskran” 9. numeroa, „Uusia esteitä”.)

Yrittäkäämme tarkastaa, mikä suhde sillä avustuksella, jota hallitus väestölle antaa ja joka määrätään ja jaetaan uusien ohjesääntöjen mukaan, on nyt avuntarpeen todellisiin mittasuhteisiin verrattuna. Tosin tiedot siitä ovat äärimmäisen niukkoja. Lehdistölle on nyt pantu kapula suuhun, ruokaloiden yksityisjärjestäjain äänet ovat vaimen-

neet heidän toimintansa „kieltämisen” mukana, ja uusista ankaruuksista tyrmistyneen venäläisen yleisön tietolähteinä ovat vain poliisimaisen viralliset tiedoitukset elintarvikekamppailun tyydyttävästä kulusta ja samassa sävyssä sepitetyt kirjoituspahaset „Moskovskije Vedomostissa” sekä silloin tällöin julkaistut jonkun joutilaan reportterin keskustelut jonkun pompadourin kanssa, joka ylen tärkeänä esittelee „ajatuksia kaupunginpäällikölle kuuluvasta yksimielisyydestä ja kaupunginpäällikölle niin ikään kuuluvasta yksinvallasta ynnä muusta”⁷⁶. Esimerkiksi „Novoje Vremja” kirjoittaa numerossa 9195, että Saratovin kuvernööri (entinen Arkangelin kuvernööri) A. P. Engelhardt on ottanut vastaan paikallisen sanomalehden työntekijän ja sanonut tälle muun muassa sellaista, että hän, kuvernööri, on itse järjestänyt paikkakunnalla aatelismarsalkkojen, zemstvihallintojen edustajien, maapiiripäällikköjen ja Punaisen ristin edustajien neuvottelukokouksen ja „jakanut tehtävät”.

„Keripukkia”, sanoi A. P. Engelhardt, „sellaisena kuin jouduin sitä näkemään Arkangelin läänissä, ei täällä ole: siellä ei voi mennä sairasta viittä askelta lähemmäksi; siellä tämä tauti on todella „mätää”,— täällä taas se on enimmäkseen kauheiden kotiolojen vuoksi kehittyvän kovan vähäverisyyden seurausta. Melkeinpä ainoina merkkeinä keripukkiin sairastumisesta täällä ovat valkoiset huulet ja valkoiset ikenet... Tällainen sairas paranee viikossa, jos on kunnollinen ravinto. Sellainen voimistettu ruokinta onkin nyt käynnissä. Jaetaan yhteensä 1.000 annosta päivässä, vaikka rekisteröity on korkeintaan 400 äärimmäisessä tarpeessa olevaa.

Paitsi keripukkia, koko paikkakunnalla on todettu ainoastaan kolme lavantautitapausta. On syytä uskoa, ettei asia sen pitemmälle pääsekään, koska kaikkialla on jo järjestetty yleisiä töitä ja väestölle on turvattu ansiomahdollisuudet”.

Sellaista se hyvinvointi on: koko Hvalynskin kihlakuntaa kohti (josta hra pompadouri puhuu) on vain 400 äärimmäisessä tarpeessa olevaa (muut luultavasti „voivat tulla toimeen”, herrojen Sipjaginin ja Engelhardtin mielestä, 24:kin puudalla viljaa perhettä kohti vuodessa!), väestö on jo turvattu ja sairaat paranevat viikon kuluttua. Kuinka tämän jälkeen enää voisi olla uskomatta „Moskovskije

Vedomostia”, joka erikoisessa pääkirjoituksessa (№ 258) uskottelee meille, että „kadosta kärsimään joutuneista 12 läänistä saatujen viimeisten tietojen mukaan *hallintoviranomaiset tekevät niissä kuumeista työtä avun järjestämiseksi*. Monet kihlakunnat on jo tarkastettu siinä mielessä, ovatko ne elintarvikesuhteessa epäsuotuisia vai ei, *kihlakuntiin nimitetään elintarvikeasioiden hoitajia* j.n.e. Kaikesta päätellen hallitusviranomaiset tekevät kaiken, mikä suinkin on mahdollista, että apua tulisi annetuksi ajoissa ja riittävästi”.

„Tehdään kuumeista työtä” ja ..., „on rekisteröity korkeintaan 400 äärimmäisessä tarpeessa olevaa”... Hvalynskin kihlakunnassa on maalaisväestöä 165.000, mutta jaetaan tuhat annosta. Ruisvajaus tekee tänä vuonna koko kaakkoisosassa (siinä luvussa myöskin Saratovin läänissä) 34%. Saratovin läänissä on talonpoikain mailla (1½ miljoonaa desjatiinaa) kato tuhonnut täydellisesti 15% kaikista kylvöistä (läänin zemstvohallinnon tietojen mukaan), huonosato on 75% alalla, ja Hvalynskin sekä Kamyshinin kihlakunnat ovat kadosta pahimmin kärsineitä koko Saratovin läänissä. Hvalynskin kihlakunnassa talonpoikien viljavajaus on siis vähintään kolmisenkymmentä prosenttia. Oletta-kaamme, että puolet tuosta vajauksesta tulee vauraan talonpoikaiston osalle, joka ei siitä vielä ole joutunut nälänhätään (vaikkakin tuo olettaus on enemmän kuin uskallettu, koska vauraalla talonpoikaistolla on parhaimmat maat ja se muokkaa ne paremmin, joten se kärsii kadosta aina vähemmän kuin köyhälistö). Näinkin olettaen osoit-tautuu, että nälänhädässä olevia pitänee olla noin 15 prosenttia, s.o. noin 25.000. Mutta meitä yritetään lohdutella sillä, että hvalynilainen keripukki ei ole vielä lähimainkaan sitä mitä arkangelilainen ja että lavantautia on ollut muka vain kolme tapausta (valehtelisivat edes taitavammin!) ja että jaetaan tuhat annosta (joiden suuruus on nähtävästi laskettu ja punnittu Sipjagin tavalla taistellen... liiallisuuksia vastaan).

Mitä tulee niihin „ansiotöihin”, jotka hra Sipjagin on kiertokirjeessään yrittänyt ottaa laskuihin *kolme* eri kertaa välttääkseen liiallisuutta (ensimmäisen kerran — määrätessään, ettei pidä laskea epäsuotuisiksi kihlakunniksi niitä, joissa on tavallisesti levinneitä ansiotöitä, toisen kerran — määrätessään supistamaan 48 puudan normia puolella,

koska 50 prosenttia työläisväestöstä on „velvollinen” ansaitsemaan, ja kolmannen kerran — määrätessään, että tätäkin viimeksi mainittua lukua on vielä pienennettävä $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{10}$, paikallisista olosuhteista riippuen), siis mitä tulee ansioitöihin, niin Saratovin läänissä eivät ole lamaantuneet ainoastaan maataloudelliset sivuansiot, vaan muutkin ansiotyöt. „Kadon seuraukset”, tiedoitetaan meille yllämainitussa hallinnon selostuksessa, „koskevat myöskin kotiteollisuudenharjoittajia, sillä heidän tuotteidensa menekki on vähentynyt. Näiden seikkojen vuoksi on kihlakunnissa, joissa kotiteollisuusammatit ovat pitkälle kehittyneet, *havaittavissa kriisejä*”. Ja näihin kihlakuntiin kuuluu myös eniten kärsimään joutunut Kamyshinin kihlakunta, jossa sivumennen sanoen, monet, hyvin monet tuhannet köyhät talonpojat harjoittavat ammatikseen kuuluisaksi tullutta sarpinkakankaan valmistusta. Tässä sydänmaalla hyljättyinä olevassa maalaisten elinkeinoammattissa olivat tavallisinakin vuosina mitä kurjimmat olot: työtä tekivät esimerkiksi 6—7 vuotiaat lapset saaden 7—8 kopeekkaa päivässä. Voidaan kuvitella, mitä siellä tapahtuu tavattoman raskaan kadon ja erikoisen kotiteollisuuskriisin vuotena.

Viljakadon ohella Saratovin läänissä (kuten tietysti kaikissa katolääneissä) on kova rehun puute. Viime kuukausina (s.o. jo kesän toisella puoliskolla!) on todettu kaikenlaisten eläinruttojen levinneen äärettömästi, mikä lisäävät karjan kuolevaisuutta. „Erään eläinlääkäarin antamien tietojen mukaan Hvalynskin kihlakunnasta (lainaamme tämän tiedon samasta sanomalehdestä, joka esitteli läänin zemstvohallinnon mainitun selostuksen sisältöä) kuolleita eläimiä avattaessa ei näiden mahalaukusta löytynyt mitään muuta kuin multaa”.

„Sisäasiain ministeriön zemstvo-osaston tiedonannossa” elintarvikekampailun jatkamisesta muun muassa ilmoitettiin, että niistä kihlakunnista, jotka on julistettu epäsuotuisiksi, „yksistään Hvalynskin kihlakunnassa on heinäkuun jälkeen havaittu kahdessa kylässä useita kulkutaudin tapaisia sairastumisia keripukkiin, jonka lopettamiseksi on pantu liikkeelle paikallisen lääkärihenkilökunnan kaikki voimat, ja paikallisten voimien avuksi on komennettu kaksi Punaisen ristin yhdistyksen osastoa, jotka toimivat hyvällä menestyksellä, kuten kuvernööri tiedoittaa (se samainen A. P. Engelhardt, johon olenme jo tutustuneet); missään

muissa lääneissä, jotka on elintarviketilanteen kannalta julistettu epäsuotuisiksi, ei kuluvan vuoden syyskuun 12 päivään mennessä ministeriöön saatujen tietojen mukaan ole ollut kipeää elintarvikkeiden puutetta, mikä olisi jäänyt tyydyttämättä, eikä ole havaittavissa tautien leviämistä riittämättömän ravinnon takia”.

Osoittaaksemme, minkä verran voidaan luottaa väitteeseen, ettei muka ole ollut tyydyttämättä jäänyttä *kipeää* tarvetta (vaikka *kroonillista* tarvetta on ollut?) eikä muka ole havaittavissa tautien leviämistä, rajoitumme vertailemaan vielä kahta lääniä koskevia tietoja.

Ufan läänissä on julistettu epäsuotuisiksi Menzelinskin ja Belebein kihlakunnat, ja sisäasiain ministeriön zemstvo-osasto tiedoittaa, että hallituksen lainaa „varsinaiseen elintarvikeapuun” tarvitaan „kuvernöörin ilmoituksen mukaan” 800.000 puutaa. Mutta Ufan läänin ylimääräinen zemstkokous, joka kokoontui elokuun 27 pnä käsittelemään kadosta kärsineiden auttamiskysymystä, määritteli näiden kihlakuntien tarvitsevan elintarvikkeiksi 2,2 miljoonaa puutaa viljaa ynnä 1 miljoonaa puutaa muille kihlakunnille, sekä lisäksi siemenlainaa (3,2 miljoonaa puutaa koko läänille) ja karjan ruokintaan (600.000 puutaa). Ministeriö on siis määritellyt elintarvikelainan suuruuden *yhdeksi neljännesosaksi* siitä, miksi zemstvo sen määritteli.

Toinen esimerkki. Silloin, kun zemstvo-osasto julkaisi tiedonantonsa, ei Vjatkan läänissä ollut epäsuotuisiksi julistettuja kihlakuntia, mutta elintarvikelainan suuruuden se itse määritteli 782.000 puudaksi. Tämä on se sama summa, jonka Vjatkan elintarvikeasiain lääninhallinto oli sanomalehtitietojen mukaan istunnossaan elokuun 28 pnä jo arvioinut (laskenut elokuun 18—25 pnä pidettyjen kihlakuntakokousten päätösten nojalla). *Nuo samat* kokoukset olivat *noin 12 pn* tienoissa elokuuta määritelleet tarvittavan viljalainan suuruuden toisin, nimittäin: 1,1 miljoonaa puutaa syömäviljaksi ja 1,4 miljoonaa puutaa siemeneksi. Mistä tämä eroavaisuus johtuu? Mitä tapahtui elokuun 12 ja 28 päivien välisenä aikana? Sinä aikana oli ilmestynyt hra Sipjaginin kiertokirje elokuun 17 päivältä taistelusta nälänhädässä olevia vastaan. Kiertokirjeellä oli siis pikainen vaikutus, ja pieni määrä — 230.000 puutaa — viljaa pyyhkäistiin pois laskuista, mitkä määrät olivat — huommatkaa tämä — kihlakuntakokousten laskemia, s.o. sellais-

ten laitosten laatimia, jotka tulivat (vuoden 1900 kesäkuun 12 päivän lain nojalla) epäluotettavan zemstvon tilalle, laitosten, jotka on kokoonpantu yleensä virkamiehistä ja varsinkin maapiiripäälliköistä... Jokohan me todellakin tulemme vielä siihen, että maapiiripäällikköjäkin ruvetaan syyttämään liberalismista? Hyvässä lykyssä voi käydä niinkin. Ainakin „Moskovskije Vedomostista” luimme äskettäin seuraavanlaisen nuhdesaarnan jollekin hra Om.:lle, joka oli rohjennut sanomalehdessä „Priazovski Krai” ehdottaa, että lehdissä julkaistaisiin läänin kaupunkiasian hallintojen istuntojen pöytäkirjat (ellei näihin istuntoihin voida mitenkään päästä lehdistön edustajia):

„Tarkoituksiperä on liian läpikuultava: *venäläistä virkamiestä vaivaa usein pelko näyttää epäliberaaliselta*, ja julkisuus saattaisi panna hänet kannattamaan, toisinaan jopa vastoin omaatuntoaankin, jotain kaupungin tahi zemstvon liberaalis-fantastista hanketta. Se ei ole vallan virheellistä laskelmointia”.

Eiköhän Vjatkan maapiiripäälliköt pitäisi määrätä erikoiseen valvontaan, kun he — luultavasti peläten näyttävänsä epäliberaalisilta — ovat osoittaneet anteeksiantamattontaa kevytmielisyyttä elintarviketarpeen „liioittelemisessä”? *

Muuten, Vjatkan zemstvo meni „liberaalis-fantastisessa hankkeessaan” (ellei Venäjän viisas hallitus olisi syrjäyt-

* Tässä vielä eräs esimerkki siitä taistelusta liioittelua vastaan, jota Vjatkan kuvernööri käy:

„Vjatkan kuvernööri on kunnanhallinnoille lähettämässään „ilmoituksessa” todennut talonpoikien suhtautuvan sangen varovaisesti hallituksen ja zemstvon taholta annettavaan elintarvikelainaan. „Lääniä kierteäessäni”, sanoo hra Klingenberg, „olen tullut vakuuttuneeksi, kuinka harkitsevasti ja varovaisesti talonpojat suhtautuvat nykyisiin oloihin, kuinka he pelkäävät ottaa velkaa, ellei äärimmäinen tarve siihen pakota, ja ovat lujasti päättäneet odottaa kärsivällisesti jumalan apua ensi vuonna, yrittäen omin voimin selviytyä tukalasta tilanteesta”. Tämä antaa Vjatkan lääninpäällikölle varmuuden siitä, etteivät „mitkään huhut ilmaiseista hallituksen ja zemstvon avusta eivätkä mahdollisesta velkolen ja rästien anteeksiantamisesta, kuin myöskään kadon liioitelluista mittasuhteista, saa kiusauksen valtaan Vjatkan läänin rauhallista ja järkevää väestöä”. Kuvernööri pitää tarpeellisenä varoittaa talonpoikaisväestöä, „että jos lainanantopäätöksiä tarkastettaessa osoittautuu, että vaikka talonisännällä ei olekaan mitään varastoja, mutta hän on tänä vuonna korjannut perheensä elatukseen ja peltojen siemeneksi riittävän määrän viljaa sekä myynyt tämän viljan ja käyttänyt saamansa rahat muihin tarkoituksiin, niin hän ei voi enää toivoa saavansa lainaa. Annetut lainat tullaan uuden lain nojalla perimään ilman yhteistakuuvastuuta, samojen sääntöjen mukaan, joita käytetään veromaksujen perimisessä. Lainaa pyytävän ja sitä saaneen talonisännän pitää sen vuoksi muistaa, että hän yksin joutuu sen palauttamaan, ettei häntä kukaan auta ja että periminen suoritetaan ankarasti, joten rästien karttuessa koko irtain omaisuus saatetaan myydä ja kiinteistö ottaa pois”.

Voidaan kuvitella, kuinka kuntien valtaherrat tämän tällaisen kuvernöörin ilmoituksen jälkeen menettelevät niiden näikäänäkevien rästiläisten suhteen, jotka pyytävät viljaa lainaksi!

tänyt sitä elintarvikeasiain hoidosta) niin pitkälle, että tarve määriteltiin vielä paljon suuremmaksi. Ainakin ylimääräinen lääninkokous, joka pidettiin elokuun 30—syyskuun 2 pnä, määritteli viljavajauksen tarvittavaan määrään verrattuna 17 prosentiksi ja rehuvajauksen 15 prosentiksi. Ja tämän tarvittavan määrän suuruus on 105 miljoonaa puutaa (tavallinen sato on 134 miljoonaa puutaa, mutta tänä vuonna 84 milj. puutaa). Satovajaus on siis *21 miljoonaa puutaa*. „Läänin 310 kunnasta on kaikkiaan 158 sellaista, joita tämän vuoden sato ei turvaa. Niiden väkiluku on 1.566.000 henkeä yhteensä kumpaakin sukupuolta”. Niin, epäilemättä „hallintoviranomaiset tekevät kuumeista työtä” — hätäavun todellisten mittasuhteiden pienentämiseksi ja nälkäänäkeville tarkoitetun kaiken avustustoiminnan supistamiseksi jonkinlaiseksi kopeekkahyväntekeväisyyden sirkustempuiksi.

Muuten, „hyväntekeväisyysakrobaatit” olisi vielä liian imarteleva nimitys Sipjagin kiertokirjeen lipun alle yhteensliitetyille hallintovirkamiehille. Hyväntekeväisyysakrobaatien kanssa heillä on yhteistä se, että heidän antamansa apu on mitättömän pientä ja että yritetään liioitella tämän avustuksen mittasuhteita. Mutta hyväntekeväisyysakrobaatit pitävät niitä ihmisiä, joihin heidän hyväntekeväisyytensä kohdistuu, pahimmassa tapauksessa leikkikaluna, joka kutittaa miellyttävästi heidän itserakkauttaan, mutta Sipjagin hallintovirkailijat pitävät heitä vihollisinaan, ihmisinä, jotka tavoittelevat jotain lainvastaista („aivan perusteetonta vaateliaisuutta hallitusta kohtaan”) ja joita on sen vuoksi pidettävä kurissa. Tämä mielipide tuli aivan selvästi esiin erinomaisissa „Väliaikaisissa ohjesäännöissä”, jotka hänen majesteettinsa vahvisti syyskuun 15 pnä vuonna 1901.

Se on kokonainen laki, jossa on 20 pykälää, ja siinä on niin paljon erinomaista, että empimättä katsoisimme sen kuuluvan XX vuosisadan alun tärkeimpiin lainsäädännöllisiin asiakirjoihin. Alkakaamme nimityksestä: „väliaikaiset ohjesäännöt kadosta kärsimään joutuneiden seutujen väestön *osallistumisesta* töihin, joita suoritetaan kulkulaitoksen sekä maanviljelyksen ja valtionomaisuuksien hallintojen määräyksestä”. Luultavasti nämä työt lienevät jotain selkeästä, mikä on niin täynnä huojennuksia, että niihin „osallistuminen” on erikoinen armonosoitus? Eihän uuden

lain ensimmäinen pykälä kai muussa tapauksessa toistaisikaan, että: „kadosta kärsimään joutuneiden paikkakuntien maaseutuasukkaille *annetaan mahdollisuus osallistua töiden suorittamiseen*” j.n.e.?

Mutta noista „huojennuksista” laki puhuu vasta toisessa osassa, ensin säädetään koko asian *organisatorinen puoli*. Vastaavat hallinnot „määräävät sopivimpia töitä” (2. pyk.) ja „ne sovelletaan lain säätämään järjestykseen” (3. pyk., joka voitaisiin nimittää seuraavasti, niin kuin eräissä Dickensin romaaneissa on lukujen nimet otsikoitu: „se uuden lain pykälä, jossa puhutaan välttämättömydestä soveltautua vanhojen lakien mukaan”). Työt aloitetaan joko menoarvioissa myönnettyillä varoilla tahi erikoisilla luottovaroilla ja töiden järjestämisen yleisjohto kuuluu sisäasiain ministerille, joka voi määrätä erikoisvaltuutettuja ja jonka yhteyteen muodostetaan hänen apulaisensa puheenjohdolla toimiva erikoinen „elintarvikeasiain neuvottelukunta” eri ministeriöiden edustajista. Tämän neuvottelukunnan tehtäviin kuuluu: a) säädetyistä järjestyksestä tehtävien poikkeusten salliminen; b) varojen myöntämisestä tehtyjen ehdotelmien käsittely, c) „työläisten palkkojen ääri-ajan säätäminen kuin myöskin muiden ehtojen säätäminen väestön osallistumiselle mainittuihin töihin, d) työläisryhmien jakaminen työalueitten kesken ja e) hoitaa näiden ryhmien saattamista työpaikoille”. Neuvottelukunnan mietinnöt vahvistaa sisäasiain ministeri ja „asian vaatiessa” muidenkin hallintoalojen ministerit. Edelleen, töiden osoittaminen ja niitä tarvitsevan väestömäärän selvillesaaminen annetaan maapiiripäällikköjen tehtäväksi, ja he toimittavat kaikki nämä tiedot kuvernööreille, kuvernöörit taas oman lausuntonsa kanssa sisäasiain ministeriöön „ja sen määräysten mukaan antavat maapiiripäällikköjen kautta määräyksiä työläisten lähettämisestä paikoille, joissa töitä suoritetaan”...

Ohoh! Vihdoinkin olemme päässeet selville uuden toimenpiteen koko „organisaatiosta”! Nyt herää kysymys, kuinka paljon tarvitaankaan rasvausta, että tuon hirveän suuren, aito venäläisen virkakoneiston kaikki pyörät saadaan pyörimään? Koettakaapa kuvitella tuota toimenpidettä konkreettisesti: nälänhädässä olevien välittömässä läheisyydessä on yksinomaan maapiiripäällikkö. Aloitteenteko kuuluu siis hänelle. Hän kirjoittaa paperin, mutta kenelle?

Kuvernöörille, kuten syyskuun 15 päivänä annettujen väliaikaisten ohjesääntöjen pykälässä sanotaan. Mutta onhan elokuun 17 päivän ohjekirjeen nojalla muodostettu erikoinen „kihlakunnan keskushallinto elintarvikeasiain alalla”, jonka tehtävänä on „keskittää *koko* elintarvikeasiain hoito kihlakunnassa yhden toimihenkilön käsiin” (elokuun 17 päivän kiertokirjeessä tuoksi henkilöksi suositellaan määrättäväksi kihlakunnan aatelismarsalkka). Syntyy „sanakiistaa”, joka tietenkin nopeasti selvitetään niiden erinomaisen selvien ja yksinkertaisten „periaatteiden” nojalla, jotka on esitetty „yleisen lääninsäädöksen” 175. pykälän kuudessa alakohdassa, pykälän, joka määrittelee „yleisten virastojen ja virkatehtäviä hoitavien henkilöiden välillä syntyvien... kiistojen selvittämisyjärjestyksen”. Loppujen lopuksi paperi kuitenkin joutuu kuvernöörin kansliaan, missä sitten ryhdytäänkin laatimaan „lausuntoa”. Sitten kaikki paperit lähetetään Pietariin ja ne joutuvat erikoisen neuvottelukunnan käsiteltäväksi. Mutta neuvottelukuntaan osallistuva kulklaitosministeriön edustaja ei voi ratkaista kysymystä sellaisten töiden kuin Buguruslanin kihlakunnan teiden korjaamisen tarkoituksenmukaisuudesta,— ja niinpä uusi paperi lähtee vaeltamaan Pietarista maakuntaan ja sieltä takaisin. Ja kun vihdoin viimein kysymys töiden tarkoituksenmukaisuudesta ynnä muusta, ynnä muusta sellaisesta saadaan periaatteessa ratkaistuksi, niin sitten Pietarissa istuva neuvottelukunta ryhtyy „jakamaan työläisryhmiä” Buzulukin ja Buguruslanin kihlakuntien kesken.

Ja mitä varten tuo valtava koneisto on perustettu? Asian uutuudenko vuoksi? Eipä tietenkään. Ennen syyskuun 15 päivän väliaikaisia ohjesääntöjä voitiin yleisiä töitä järjestää paljon yksinkertaisemmin „voimassa olevien lakisäädösten nojalla”, eikä siinä samaisessa elokuun 17 päivän kiertokirjeessäkään, jossa puhutaan zemstvojen ja työkotien holhouslaitosten ja lääninviranomaisten järjestämisestä yleisistä töistä, pidetä tarpeellisena mitään erikoista organisaatiota. Kuten näette, hallituksen „elintarvikekamppailu” on merkinnyt sitä, että pietarilaiset departementit ovat kokonaisen kuukauden (elokuun 17 päivästä syyskuun 15 päivään) yrittäneet keksiä ja ovat lopultakin keksineet loppumatonta mutkallisuutta virastokankeuteen. Mutta sittenpäähän pietarilainen neuvottelukunta ei kaiketiakaan ole altis sille liioittelun vaaralle, jolta eivät ole suojat-

tuja paikalliset virkamiehet, jotka „pelkäävät näyttävänsä epäliberaalisilta”...

Mutta uusien „väliaikaisten ohjesääntöjen” ydinkohtana ovat säädökset töihin palkattavista „maaseutuasukkaista”. Silloin kun työt suoritetaan „heidän vakinaisen asuinpaikkakuntansa ulkopuolella”, niin työläiset ensinnäkin muodostavat erikoisia artteleita „maapiiripäällikön valvonnan alaisina”, ja maapiiripäällikkö vahvistaa arttelille myöskin vanhimman valvomaan järjestystä; toiseksi, tällaiseen artteliin liittyvistä työläisistä tehdään erikoinen nimiluettelo, joka „korvaa siihen („siihen sellaiseen”, kuten laissa on sanottu) merkityille työläisille — matkalla ollessa ja töihin osallistumisen aikana — lain säätämät asumisluvat ja se on perille tuloon saakka työläisiä saattavalla virkamiehellä tahi, ellei sellaista ole, arttelin vanhimmalla, ja sitten töiden suoritusta johtavalla henkilöllä”.

Minkä vuoksi piti tavallisten passien tilalle, jotka jokainen johonkin lähtemään haluava talonpoika on oikeutettu saamaan ilmaiseksi, ottaa erikoiset luettelot? Työläiselle se on epäilemättä kiristystä, sillä ollessaan omalla, erillisellä passilla hän voi paljon vapaammin sekä valita itselleen asunnon että jakaa aikansa kuin myöskin vaihtaa työpaikkaa, hänelle edullisempaan ja sopivampaan työpaikkaan. Seuraavasta saamme nähdä, että se on tehty epäilemättä tietoisesti, eikä vain rakkaudesta virkaintoiluun, vaan nimenomaan työläisten ahdistamiseksi ja tarkoituksella tehdä heistä miltei maaorjaryhmiä, joita kuljetetaan „listojen mukaan”, eräänlaisen „tukkuuettelon” mukaan. Osoitetaan, että esimerkiksi huolenpito „kunnollisen järjestyksen noudattamisesta matkalla ja perilletuotujen työläisryhmien luovuttaminen (sic!) töidenjohtajille uskotaan sisäasiain ministeriön erikoisesti komentajille virkamiehille”. Mitä pitemmälle mennään, sitä kummempia kuuluu. Passien vaihtamisesta luetteloihin johtuu sitten liikkumisvapauden vaihtaminen „ryhmien perilletoimittamiseen ja luovuttamiseen”. Mitä, onko tässä puhe pakkotyövankeuteen karkoitettujen ryhmistä? Vai onko jo kumottu (mahdollisesti rangaistukseksi nälänhädän „liioittelemisesta”?) kaikki lait siitä, että talonpoika, joka on hankkinut itselleen passin, voi matkustaa minne haluaa ja miten haluaa? Vai onko tosiaan niin, että kuljetuskustannusten suorittaminen kruunun laskuun on riittävä peruste kansalaisoikeuksien riistämiseksi?

Edelleen. Osoittautuu, että työläisten jakoa, palkanmaksua y.m.s. hoitavat työnsuoritushallintojen virkamiehet pidättävät „niiden paikkakuntien, minne työläisten perheet ovat jääneet, lääninesivallan ilmoitusten nojalla, milloin se on mahdollista, osan työpalkasta ja lähettävät sen asianomaisella osoitteella näiden perheiden ylläpitoa varten”. Uusi oikeuksien riistäminen. Kuinka virkamiehet uskaltavat pidättää työllä ansaittuja rahoja? Kuinka he uskaltavat sekaantua työläisten perheasioihin ja ratkaista heidän puolestaan, aivan kuin maaorjien puolesta, ketä ja minkä verran nämä haluavat auttaa? Ja antavatko työläiset ilman heidän suostumustaan pidättää työllä ansaitsemiaan rahoja? Tämä kysymys on nähtävästi pälkähtänyt päähän myöskin uusien „pakkotyöohjesääntöjen” laatijoille, koska heti edellä mainitun jälkeen seuraava lakipykälä sanoo: „Asiaankuuluvan järjestyksen valvonta työläisten keskuudessa työmailla annetaan sisäasiain ministerin määräyksestä paikallisten maapiiripäällikköjen, erillisen santarmikunnan upseerien, poliisivirkamiesten tahi sitä varten erikoisesti nimitettyjen henkilöiden tehtäväksi”. Aivan varmasti on kysymys siitä, että oikeuksia riistämällä talonpoikia *rangaistaan* nälkähädän „liioittelemisesta” ja „aivan perusteettomasta vaateliaisuudesta hallitusta kohtaan”! Sekään ei vielä riitä, että kaikkia Venäjän työläisiä yleensä valvovat sekä yleinen poliisi että tehdaspoliisi ja etsivä poliisi, tässä käsketään ottamaan käytäntöön vielä *erikoisvalvonta*. Näyttää aivan siltä kuin hallitus olisi menettänyt kokonaan malttinsa pelosta noiden tuhansin varovaisuuskeinoin lähetettävien, perillesaatettavien ja luovutettavien nälkäänäkevien talonpoikaisryhmien edessä?

Edelleen. „Yleisen hiljaisuuden ja rauhan häiritsemisestä, ilmeisen kelvottomasta suhtautumisesta työntekoon tahi työnsuoritusta johtavien ja töissä pidettävää järjestystä valvovien henkilöiden laillisten vaatimusten täyttämättä jättämisestä siihen sellaiseen syyllistyneet työläiset voidaan *ilman erikoista oikeudenkäyntiä*, 16. pykälässä (juuri edellä esittämässämme) mainittujen virkamiesten määräyksestä, panna arestiin aina *kolmeen* päivään saakka; itsepintaisesta löiden pakotamisesta heidät voidaan, samojen virkamiesten määräyksestä, *lähettää etappitietä* vakinaisille asuinpaikoilleen”.

Voidaanko syyskuun 15 päivän väliaikaisia ohjesääntöjä tämän jälkeen enää nimittää muuksi kuin väliaikaisiksi pakkotyöohjesäännöiksi? Rangaistukset ilman oikeudenkäyntiä, karkoitukset etappitietä... Venäläinen talonpoika on sanomattoman pimeä, pimeä ja poljettu, mutta onhan rajansa kaikella. Eivätkä alituiset nälkäajat ja alituiset työläisten karkoittamiset kaupungeista ole voineet mennä jälkeä jättämättä. Kyllä meidän hallituksemme, joka on niin mieltynyt hallitsemaan „väliaikaisten ohjesääntöjen” mukaan*, vielä päättyy siihen, että se iskee kirveensä kiveen.

Olkoot syyskuun 15 päivän „Väliaikaiset ohjesäännöt” meille aiheena mitä laajimmalle agitaatiolle työläis-kerhoissa ja talonpoikaiston keskuudessa; *ryhtykäämme levittämään* itse näiden ohjesääntöjen tekstiä ja niitä selittäviä lentolehtisiä, ryhtykäämme järjestämään kokouksia, joissa luetaan tätä lakia ja selitetään sen sisältöä hallituksen koko „elintarvike”-politiikkaan sidottuna. Saa-kaamme aikaan, että jokaisella vähänkin tietoisella työläisellä, joutuessaan tavalla tai toisella maaseudulle, olisi tarkka käsitys „väliaikaisista pakkotyöohjesäännöistä” ja että hän pystyisi kertomaan kaikille ja jokaiselle, mistä siinä on kysymys ja mitä on tehtävä, jotta pelastuttaisiin nälän, mielivallan ja oikeudettomuuden pakkotyökomen-nosta.

Ja olkoot nämä väliaikaiset ohjesäännöt *työläisarsteleista* alituisena moitteena ja vakavana varoituksena niille venäläisille kaunosieluisille intelligenteille, jotka touhuavat kaikenlaisia arsteleita ja muita sen sellaisia hallituksen sallimia tai suosimia legaalisia yhdistyksiä: moitteena siitä naiiviudesta, jolla he ovat uskoneet hallituksen suostumuk-sen tai kannatuksen vilpittömyyteen näkemättä „kansan työn kehittämisen” y.m.s. kyltin taakse verhoutuvaa mitä katalinta maaorjuudellista sisältöä. Varoituksena — etteivät he vastaisuudessa, puhuessaan arsteleista ja muista herrojen Sipjaginien sallimista yhdistyksistä, milloinkaan unohtaisi sanoa totuutta, ja sanoa koko totuutta, noista syyskuun 15

---

* Jo aikoja sitten on sanottu, että piiritystilan avulla voi jokainen hu!luktin hallita. Asia on kuitenkin niin, että piiritystilaa tarvitaan Euroopassa, mutta meillä piiritystila on aivan yleinen tila, jota milloin siellä milloin täällä täyden-netään väliaikaisilla ohjesäännöillä. Sillä Venäjällähän kaikkia poliittisia asioita hoidetaan väliaikaisten ohjesääntöjen perusteella.

päivän väliaikaisten ohjesääntöjen mukaisista työläisartteleista, tai elleivät he voi puhua *sellaisista* artteleista, niin olisivat sitten mieluummin kokonaan vaiti.

II. SUHTAUTUMINEN PULAAAN JA NÄLÄNHÄTÄÄN

Uuden nälkäajan rinnalla jatkuu yhä vielä vanha, pitkistyneeksi muodostunut kauppa- ja teollisuuspula, joka on heittänyt kadulle kymmeniä tuhansia työläisiä, jotka eivät löydä itselleen työtä. Heidän keskuudessaan on hirvittävän kova puute ja kurjuus, ja sitä selvemmin pistää silmään sekä hallituksen että sivistyneiden „yhteiskuntapiirien” kokonaan erilainen suhtautuminen tähän puutteeseen ja talonpoikien puutteeseen. Ei yhteiskunnallisten laitosten eikä lehdistönkään taholta ole tehty minkäänlaisia yrityksiä määritellä puutteenalaisten työläisten lukumäärää ja puutteen suuruutta edes niin likimääräisesti, kuin on määritelty talonpoikien puutteenalaisuus. Ei mitään järjestelmällisiä toimenpiteitä avun järjestämiseksi nälänhädässä oleville työläisille.

Mistä tämä ero johtuu? Mielestämme kaikkein vähiten siitä, että työläisten puutteenalaisuus olisi ikään kuin vähemmän näkyväistä, ilmenisi vähemmän räikeissä muodoissa. Tosin työväenluokkaan kuulumattomat kaupunkilaiset tietävät hyvin vähän siitä, miten nääntyneinä tehtaalaiset nykyään elää kituvat asuen entistä suuremmassa ahtaudessa kellarikerroksissa, ullakoilla ja kopeissa, vieläkin huonommalla ravinnolla kuin tavallisesti, vieden koronkiskureille kotikamansa viimeisetkin rippeet; tosin kulkureiden ja kerjäläisten, yömajojen asukkaiden sekä vankiloissa ja sairaaloissa viruvien lukumäärän lisääntyminen ei herätä erikoista huomiota, sillä „kaikki” ovat niin tottuneet siihen, että suurkaupungissa täytyy yömajojen ja kaikenlaisten huutavan puutteen tyyssijojen olla täpösen täynnä; tosin työttömät työläiset eivät ole ollenkaan sidotut paikkaansa niinkuin talonpojat ja he joko itse hajaantuvat eri puolille valtakuntaa työtä etsiessään tahi heidät passitetaan „koti-seuduilleen” viranomaisten toimesta, jotka pelkäävät työttömien kasaantumista. Mutta kaikesta tästä huolimatta jokainen tehdaselämän kanssa kosketuksissa oleva näkee itse omin silmin ja jokainen yhteiskuntaelämää seuraava tietää sanomalehtien kautta, että työttömyys kasvaa kasvamistaan.

Ei, mainitun eron syyt ovat syvemmällä: niitä on haettava siitä, että maaseudun nälänhätä ja kaupungeissa rehoittava työttömyys kuuluvat maan talouselämän aivan erilaisiin muotoihin, ne määräytyvät aivan erilaisesta keskinäis-suhteesta riistäjien luokan ja riistettyjen luokan välillä. Maa-seudulla näiden kahden luokan väliset suhteet ovat yleensä tavattoman sekavat ja lukuisat välimuodot mutkistavat niitä, kun maanviljelystalous yhdistyy milloin koronkiskuruuteen, milloin palkkatyön tekemiseen j.n.e., j.n.e. Ja tällöin eivät ole nälässä maatalouden palkkatyöläiset, joiden etujen vastakkaisuus tilanherrojen ja vauraiden talonpoikien etujen kanssa on selvä kaikille ja suuressa määrin itse työläisillekin, vaan nälkää näkevät pientalonpojat, joita on totuttu pitämään (ja jotka itsekin pitävät itseään) itsenäisinä isäntinä, jotka vain sattumalta joutuvat toisinaan yhteen taikka toiseen „väliaikaiseen” riippuvaisuuteen. Nälänhädän lähin syy — kato — on joukkojen käsityksen mukaan pelkkä luonnononnettomuus, jumalan sallimus. Ja kun näitä katoja, joiden seuralaisena on nälänhätä, on ollut ammoisista ajoista asti, niin lainsäädännönkin on jo kauan sitten täytynyt ottaa ne huomioon. Jo aikoja sitten on ollut olemassa (pääasiassa paperilla) kokonaisia säädöksiä elintarvikeavusta kansalle ja niissä määrätään kokonainen järjestelmä „toimenpiteitä”. Ja niin vähän kuin nuo suurimaksi osaksi maaorjuuden ja patriarkaalisen luontaistalouden valta-aseman ajoilta lainatut toimenpiteet vastaavatkin nykyajan vaatimuksia, niin silti jokainen nälkäaika panee liikkeeseen kokonaisen hallinnollisen ja zemstvokoneiston. Mutta tämän koneiston, niin kovasti kuin vallanpitäjät sitä haluaisivatkin, on vaikeata, melkein mahdotonta tulla toimeen ilman kaikinpuolista apua noiden vihattujen „kolmansien henkilöiden”, intelligenttien taholta, jotka pyrkivät nostamaan „melun”. Toisaalta taas nälänhädän johtuminen kadosta ja talonpojan poljettu asema, talonpojan, joka ei tajua (tai joka tajuaa äärimmäisen hämärästi), että vain pääoman harjoittama voimistuva sorto yhdessä hallituksen ja tilanherrojen rosvoapolitiikan kanssa on saattanut hänet tuollaiseen kurjuuteen,— johtaa siihen, että nälänhätään joutuneet tuntevat itsensä aivan avuttomiksi eivätkä osoita kerrassaan minkäänlaista „vaateliaisuutta”, liiallisesta vaateliaisuudesta puhumattakaan.

Ja mitä heikompi on sorretun luokan tietoisuus sorretusta asemastaan ja mitä alhaisempi on sortajille esitettävien vaatimusten taso, sitä enemmän on omistavien luokkien keskuudessa hyväntekeväisyyteen taipuvaisia ihmisiä, sitä pienempää on suhteellisesti tämän hyväntekeväisyyden vastustaminen talonpojan kurjasta asemasta välittömästi kiinnostuneiden paikallisten tilanherrojen taholta. Kun otetaan huomioon tämä epäilemätön tosiasia, niin osoittautuu, että vastarinnan voimistuminen tilanherrojen taholta, voimistuvat huudot maamiehen „demoralisaatiosta” ja loppujen lopuksi tällaisen hengen „täyttämän” hallituksen aito sotilaalliset toimenpiteet nälänhädässä olevia ja hyväntekijöitä vastaan,— kaikki tuo on selvänä todistuksena sen ikivanhan, patriarkaalisen, vuosisatojen pyhittämän ja muka ehdottoman järkkymättömän maalaiselämän täydellisestä lamaannuksesta ja hajoamisesta, jota kiivaimmat slavofiilit, tietoisimmat taantumukselliset ja naiivimmat, aataminaikaiset „narodnikit” ovat ihailleen ylistäneet. Meitä, sosialidemokraatteja, on aina syytetty — narodnikit siitä, että me siirrämme luokkataistelukäsitteen keinotekoisesti sinne, minne se ei lainkaan sovi; — taantumukselliset siitä, että me lietsomme luokkavihaa ja usutamme „väestön toista osaa sen toista osaa vastaan”. Ryhtymättä toistamaan sitä vastausta, mikä on jo kymmeniä kertoja annettu noihin syytöksiin, me vain huomautamme, että Venäjän hallitus käy *meistä kaikista edellä* luokkataistelun syvyyden arvioimisessa ja tuosta arvioinnista johtuvien toimenpiteiden tarmokkuudessa. Jokainen, joka on tavalla tai toisella joutunut kosketuksiin sen väen kanssa, mikä on nälkävuosina lähtenyt „ruokkimaan” talonpoikia, — ja kukapa meistä ei olisi ollut kosketuksissa siihen? — tietää, että sen kannustimena on ollut tavallinen inhimillisen osanoton ja säälin tunne, että kaikkinaiset „poliittiset” suunnitelmat ovat olleet sille aivan vieraita, että tuo väki on pysynyt aivan välinpitämättömänä luokkataistelu-aatteiden propagoimiselle, joka ei ole siihen vaikuttanut, että marxilaisten perustelut heidän kiivaassa taistelussaan narodnikkilaisia katsomuksia vastaan maaseutuun nähden eivät ole saaneet tuota väkeä vakuutetuksi. Mitä tekemistä tässä on luokkataistelulla? sanoivat he. Talonpojat yksinkertaisesti näkevät nälkää ja heitä on autettava.

Mutta ehkäpä hra sisäasiain ministerin „perustelut” saavat vakuuttuneiksi ne, joihin marxilaisten perustelut eivät ole vaikuttaneet. Ei, eivät he „yksinkertaisesti näe nälkää” — paasaa hän hyväntekijöille — eikä ilman esivallan lupaa saa „yksinkertaisesti” auttaa, sillä se levittää demoralisaatiota ja millään perustelematon vaatelaisuutta. Elintarvikekamppailuun sekaantuminen merkitsee sekaantumista niihin jumalan ja poliisin ennakkoviitoituksiin, mitkä turvaavat herroille tilanomistajille työläisiä, jotka suostuvat tekemään työtä miltei ilmaiseksi, ja turvaavat kruunulle kiskomalla kerättävien verojen perimisen. Ja sen, joka syventyy tarkkaavaisesti Sipjaginien kiertokirjeeseen, täytyy sanoa itselleen: niin, maaseudullamme on käynnissä yhteiskunnallinen sota eikä ole tapana, kuten ei yleensä ole tapana missään sodissa, kieltää sotivilta puolilta oikeutta tarkastaa, mitä on lastina laivoissa, jotka ovat menossa vihollisen satamiin vaikkapa puolueettomankin lipun alla! Muihin sotiin verrattuna tässä on vain se ero, että tässä tapauksessa toinen puoli, jonka täytyy ikuisesti tehdä työtä ja ikuisesti nähdä nälkää, ei edes lyö lainkaan vastaan, vaan on aina itse lyötynä... toistaiseksi.

Siitä, että tehdasteollisuuden alalla tällainen sota on käynnissä, ei ole enää pitkiin aikoihin ollut hituistakaan epäilystä, eikä „puolueettomalle” hyväntekijälle tarvitse kiertokirjeissä selittää, että kahlaamo koettelematta (s.o. pyytämättä esivallalta ja herroilta tehtailijoilta lupaa) ei pidä veteen mennä. Jo vuonna 1885, jolloin ei voinut olla puhuttakaan vähänkään huomattavasta sosialistisesta agitaa-tiosta työläisten keskuudessa, jopa keskisellä alueellakin, missä työläiset ovat lähempänä talonpoikaistoa kuin pääkaupungissa, teollisuuspuola sähköisti tehdasilmapiirin niin voimakkaasti, että lakkaamatta tapahtui purkauksia milloin siellä, milloin täällä. Sellaisen asiaintilan vallitessa hyväntekeväisyys on jo etukäteen tuomittu voimattomaksi, ja sen vuoksi se pysyy yksien tai toisten henkilöiden satunnaisena ja puhtaasti yksilöllisenä asiana saamatta hituistakaan yhteiskunnallista merkitystä.

Panemme vielä merkille erään erikoisuuden yhteiskunta-piirien suhtautumisessa nälänhätään. Aivan viime aikoihin saakka — se voidaan liioittelematta sanoa — meillä on ollut vallalla sellainen mielipide, että koko Venäjän taloudellinen

ja vieläpä valtiollinenkin järjestelmä pysyy pystyssä yksinomaan sen talonpoikaisen *joukon* varassa, joka omistaa maata ja hoitaa sillä itsenäistä taloutta. Sen missä määrin tämä näkökanta on syöpyntynyt jopa ajattelevien ihmisten edistyneimpiin piireihin, jotka ovat vähiten taipuvaisia tarttumaan virallisen sanahelinän syöttiin, on erittäin selvästi osoittanut kaikille tunnettu Nikolai —onin kirja, joka ilmestyi nälkävuosien 1891—1892 jälkeen⁷⁷. Talonpoikaistalouksien tavattoman suuren määrän joutuminen taloudelliseen häviöön tuntui kaikista sellaiselta mahdottomuudelta, sellaiselta mahdottomalta hyppäykseltä olemattomuuteen, että miltei yleiseksi tunnukseksi tuli välttämätön tarve antaa mitä laajimmin sellaista apua, mikä pystyisi todella „parantamaan haavat”. Ja taaskin nimenomaan hra Sipjagin otti huolekseen hälventää pois viimeisetkin harhaluulot. Minkä varassa „Venäjä” pysyy pystyssä, millä maanviljelijäluokat sekä kauppa- ja teollisuusluokat elävät, elleivät juuri kansan taloudellisen hävittämisen ja kerjäläistymisen varassa? Kun yritetään muutenkin eikä vain paperilla parantaa *tuota* „haavaa” — niin sehän on suoranainen valtiotorikos!

Hra Sipjagin epäilemättä edistää sen totuuden levittämistä ja vahvistamista, että lukuunottamatta vallankumouksellisen proletariaatin luokkataistelua koko kapitalistista järjestelmää vastaan ei ole eikä voikaan olla muuta keinoa enempää työttömyyttä ja pulia vastaan kuin myöskään niitä aasialaisen raakoja ja julmia pientuottajan pakkoluovuttamisen muotoja vastaan, joita tämä prosessi on meillä saanut. Kapitalistisen valtion isännät piittaavat yhtä vähän niistä uhreista, joita nälkä ja pulat joukotain vaativat, kuin veturi välittää niistä, joita se tiellään murjoo alleen. Ruumiit jarruttavat pyörien pyörimistä, juna pysähtyy, se saattaa jopa suistua kiskoiltakin (jos veturinkuljettajat ovat liian energisiä), mutta joka tapauksessa se suurempien tai pienempien pysähdysten jälkeen jatkaa kulkuaan. Te saatte kuulla kymmenien ja satojen tuhansien pienisäntien nälkäkuolemasta ja taloudelliseen häviöön joutumisesta, mutta samalla kuulette myöskin kotimaisen maanviljelyksen edistyksestä, siitä, että Venäjän tilanherrat, jotka ovat lähettäneet venäläisten maalaisisäntien retkikunnan Englantiin, valloittavat menestyksellä ulkomaanmarkkinoita, kuulette nykyaikaisten työvälineiden

myynnin laajenemisesta ja heinäviljelyksen leviämisestä y.m.s. Venäjän maanviljelyksen isännille (samoin kuin kaikillekin kapitalistisille isännille) ei taloudelliseen häviöön joutuminen ja nälänhädän voimistuminen ole sen enempää kuin pieni väliaikainen viivytytys, johon he eivät kiinnitä juuri lainkaan huomiotaan, elleivät nälänhädässä olevat *pakoita* kiinnittämään huomiota itseensä. Kaikki käy latuaan,—vieläpä maiden myyntikeinottelukin *isäntien* sillä osalla, jonka vauraat talonpojat muodostavat.

Niinpä esimerkiksi Samaran läänin Buguruslanin kihlakunta on julistettu „epävarmaksi sadon kannalta”. Talonpoikaiston suurten *joukkojen* taloudelliseen häviöön joutuminen ja nälänhätä ovat siis nousseet siellä äärimmilleen. Mutta joukkojen hätä ei ainoastaan ole haittaamatta, vaan jopa ikään kuin edistääkin talonpoikaiston porvarillisen vähemmistön taloudellisten asemien lujittumista. Tuosta samasta kihlakunnasta saamme „Russkije Vedomostissa”⁷⁸ (№ 244) syyskuussa julkaistusta kirjoituksesta lukea seuraavaa:

„Samaran läänin Buguruslanin kihlakunta. Päivänpolttavana kysymyksenä meillä on kaikkialla ilmenevä maan hintojen nopea kohoaminen ja tästä hintojen kohoamisesta johtunut tavaton maalla keinottelemisen. Vielä suunnilleen 15—20 vuotta sitten mainiot laaksomaat menivät täällä 10—15 *ruplasta* desjatiina: oli sellaisiakin kaukana rautatiestä olevia seutuja, joilla vielä kolme vuotta sitten 35 ruplan hintaa desjatiinalta pidettiin kalliina ja vain kaikkein parhaimmasta maasta, jolla oli mainio maatila ja kauppa-
tori, maksettiin kerran 60 ruplaa desjatiinalta. Mutta nyt maksetaan huonoimmasta maasta 50—60 *ruplaa* ja parhaiden maiden hinnat ovat kohonneet 80:een ja jopa 100 ruplaan desjatiinalta. Tätä maan hinnan kohoamisesta aiheutunutta keinottelua on kahta laatua: ensinnäkin, maan ostamista heti tapahtuvaa jälleenmyyntiä varten (on tapauksia, että maata ostettiin 40 ruplalla ja vuoden kuluttua jälleenmyytiin paikallisille *talonpojille* 55 *ruplasta* desjatiina); myyjinä ovat tavallisesti ne tilanherrat, jotka joko eivät halua tai joilla ei ole enää aikaa jakkailla niiden vitkutusten ja muodollisuuksien parissa, joita maan myymisestä talonpojille Talonpoikaispankin kautta aiheutuu, ostajina taas ovat kapitalisti-kauppiat ja he jälleenmyyvät maan

noille samoille paikallisille maamiehille. Toiseksi, kaikenlaiset lukuisat välittäjät soluttavat etäisten läänien (pääasiassa vähävenäläisten läänien) talonpojille kaikenlaisia hylkymaita, mistä hyvästä saavat kartanonomistajilta sievoisia *prosentteja (1:stä 2:een ruplaan desjatiinalta)*. Sanotusta jo käy selville, että maakeinottelun tärkeimpänä kohteena on *talonpoika*, ja että koko tämä kuvaamaton maan hintojen kohoaminen, jota ei voida selittää tavallisista taloudellisista syistä johtuvaksi, perustuukin hänen haluunsa saada maata; tietysti on myöskin rautateillä ollut merkityksensä, mutta ei niin suuri, sillä tärkeimpänä maan ostajana meillä on edelleenkin talonpoikaisto, jolle rautatie ei ole läheskään ensivuoroisen tärkeä tekijä”.

Nämä sitkeät „yrittäjätalonpojat”, jotka niin ahneesti sijoittavat „säästöjään” (ja ryövättyjä rahojaan) maan oston, tekevät kiertämättä selvän niistäkin vähävaraisista talonpojista, jotka ovat vielä säilyneet nykyiseltä nälänhädältä.

Kun porvarillisella yhteiskunnalla on vähävaraisten talonpoikien taloudelliseen häviöön joutumista ja nälänhätää vastaan se keino, että vauraat talonpojat ostavat maita, niin pulan vastustamiskeinona ja keinona markkinoiden ylenmääräistä teollisuustavaroilla täyttymistä vastaan ovat uusien markkinain etsiskelyt. Matelevainen lehdistö („*Novoje Vremja*”, № 9188) on ihastuksissaan saavutuksista, joita on saatu uudella kaupankäynnillä Persian kanssa, pohditaan vilkkaasti kaupankäynnin mahdollisuuksia Keski-Aasiassa ja varsinkin Mandzhuriassa. Rautatehtailijat ja muut teollisuuspöset hierovat mielihyvää käsiään kuullessaan rautateiden rakennustöiden vilkastumisesta. On päätetty rakentaa seuraavat suuret linjat: Pietari—Vjatka, Bologoje—Sedlets, Orenburg—Tashkent, hallitus on taannut rautateiden rakentamiseen lainoja 37 miljoonan arvosta (Moskovan—Kasanin, Lodzin ja Kaakkoisen rautatien yhtiöille), suunniteltu rakennettavaksi linjat: Moskova—Kyshtym, Kamyshin—Astrakaani ja Mustanmeren linja. Nälkäänäkevät talonpojat ja työttömät työläiset lohdutelkoot itseään: kruunun rahoja (jos kruunu saa vielä hankituksi rahaa) ei tietenkään tulla käyttämään „tuottamattomasti” (vrt. Sipjaginin kiertokirjettä) avustuksiin, ei, ne virtaavat insinöörien ja urakoitsijain taskuihin, sellaisten taiturimaisten kruununvarkaiden taskuihin, jotka

monia vuosia varastelivat varastelemasta päästyäänkin Nizhni-Novgorodissa Sormovon pataa rakennettaessa ja jotka Moskovan vetotuomioistuimen käräjillä Nizhni-Novgorodissa on nyt vasta tuomittu (poikkeustapauksena)*.

III. KOLMAS AINES

Ellemme erehdy, tämän sanonnan „kolmas aines” eli „kolmannet henkilöt” on pannut liikkeelle Samaran varakuvernööri hra Kondoidi puheessaan Samaran läänin zemstvokokouksen avajaisissa vuonna 1900 tarkoittamaan henkilöitä, „jotka eivät kuulu enempää hallintovirkamiehiin kuin säätyjen edustajiinkaan”. Näiden zemstvoissa lääkäreinä, teknikkoina, tilastotyöntekijöinä, agronomeina, pedagogeina y.m.s. palvelevien henkilöiden lukumäärän ja vaikutuksen kasvu on jo aikoja sitten vetänyt puoleensa meidän taantumuksellistemme huomiota, ja ovatpa nämä taantumukselliset ristinneet nuo „kolmannet henkilöt” „zemstvobyrokratiaksi”.

Yleensä on sanottava, että meidän taantumuksellisilamme, ja siinä luvussa tietysti myöskin koko korkeimmalla byrokraatiallamme, on hyvä poliittinen vainu. He ovat hankineet niin suuren taidon ja monipuolisen kokemuksen taistelussa oppositiota, kansan „mellakoita”, lahkolaisia, kapinoita ja vallankumouksellisia vastaan, että ovat aina „varuillaan” ja ymmärtävät paljon paremmin kuin mitkään naiivit ja yksinkertaiset „rehelliset kaakit”, että itsevaltius on

* Valitettavasti tilan puute ei salli meidän pysähtyä yksityiskohtaisemmin selostamaan tuota oikeusjuttua, joka on uudemman kerran osoittanut, kuinka sekä insinöörit että urakoitsijat isännöivät. Meille venäläisille se on juuri sama vanha juttu, joka pysyy ikuisesti uutena. Insinööri Aleksandrov yhdessä kulkulaitosministeriön Kasanin piirikunnan Nizhni-Novgorodin osaston päällikön Schneckenburgin ja kuuden syytteeseen asetetun urakoitsijan kanssa kolmen vuoden ajan (1893—1895) „rakenteli” itselleen ja muille tuhansiin nousevia pääomia esittämällä kruunulle laskuja, maksulistoja, tarkastus- ja toimituskirjoja y.m.s. töistä ja tavaratoimituksista, joita ei oltu milloinkaan tehty. Eivätkä ainoastaan työt, vaan itse urakoitsijatkin olivat tekaistuja: tavallinen kirjuri allekirjoitti urakoitsijan nimissä! Seuraavasta voidaan nähdä, millaisen summan koko tuo roikka on kahmaissut. Insinööri Aleksandrov oli esittänyt laskuja (syytettyjen penkille joutuneilta „urakoitsijoilta”) yli kahdensadan tuhannen ruplan arvosta, ja näihin laskuihin oli esimerkiksi 400 ruplan suuruisen todellisen menoerän asemesta merkitty 4.400 ruplaa. Erään todistajan sanojen mukaan insinööri Aleksandrov hummasi milloin neosten kanssa, milloin välittömien esimiestensä, rautatien insinöörien kanssa, kuluttaen päivällisateriaan 50—80 ruplaa kerrallaan.

Mutta mielenkiintoisinta on se, miten tätä juttua käsiteltiin ja miten se päättyi. Poliisimestari, jolle etsivän poliisin agentti teki asiasta ilmoituksen, „ei halunnut nostaa oikeusjuttua” (!). „Tämä juttu ei kuulu meille” sanoi hän, „vaan kulkulaitosministeriölle”, ja agentin täytyi kääntyä prokuraattorin puoleen. Edelleen, kaikki paljastul vain siksi, että varkaat riitaantuivat keskenään: että

leppymätön *yleensä kaikkinaista* itsenäisyyttä, rehellisyyttä, vakaumusten riippumattomuutta, todellisesta tiedosta johdettavaa ylpeyttä kohtaan. Imien mainiosti itseensä koko venäläisessä virkamieshierarkiassa vallitsevan hengen — nöyräniskaisuuden ja paperimaisen asiainhoidon — he suhtautuvat epäillen kaikkiin, jotka eivät ole Gogolin Akaki Akakijevitshin kaltaisia tahi jotka eivät ole koteloihmisen kaltaisia, nykyaikaisempaa vertausta käyttäksemme.

Ja tosiaankin: jos määrättyjä yhteiskunnallisia tehtäviä täyttäviä ihmisiä ei arvosteta heidän virka-asemansa mukaan, vaan tietojensa ja ansioittensa mukaan, niin eikö se johda loogillisella kiertämättömyydellä näitä tietoja ja näitä ansioita pohtivan yleisen mielipiteen ja yhteiskunnallisen valvonnan vapauteen? Eikö se kaiva juurineen pois ne säätyjen ja virka-arvojen erikoisoikeudet, joiden varassa itsevaltiudellinen Venäjä vain pysyykin pystyssä? Kuulkaahan, miten tuo samainen hra Kondoidi on perustellut tyytymättömyyttään:

„Tapahtuu sellaista”, sanoo hän, „että säätyjen edustajat ilman riittävän tarkistettuja perusteita uskovat intelligenttien puheita, vaikka nämä eivät olisi sen enempää kuin palkattuja toimitsijoita hallinnossa, uskovat vain siksi, että he vetoavat tieteeseen taikka sanomalehti-kirjailijain opetuksiin”. Miltäs kuulostaa? Vain tavallisia „palkattuja toimitsijoita”, mutta tuppautuvat opettamaan „säätyjen edustajia”! Muuten: itse asiassa se ei ole mikään säätylaitos, johon nämä zemstvojen valtuusmiehet kuuluvat, joista hra varakuvernööri puhuu; mutta koska meillä kaikki on

Aleksandrov „ei suostunut päästämään osalliseksi” erästä kirjuri-urakoitsijaa. Juttua ajettiin *kuusi vuotta*, joten monet todistajat ehtivät kuolla ja melkein kaikki ehtivät unohtaa kaikkein tärkeimmän. Sellaistakaan todistajaa kuin kulkulaitoshallituksen Kasanin piirikunnan entistä päällikköä Lohtinia *ei löydetty* (sic!): ei tiedetä, onko hän Kasanissa vai onko hän komennusmatkalla Jeniseiskissä! Alkoon lukija tuulko, että tämä on pilajuttua, kaikki tämä on kopioitu oikeuskäsittelyn selostuksesta.

Se, että juttuun on sotkeentunut paljon muitakin eikä yksinomaan syytetyt, näkyy vaikkapa seuraavista kahdesta tosiasiasta: ensinnäkin, se samainen hyvän-tahtoinen poliisiagentti, joka nosti oikeusjutun, ei nyt enää palvele poliisissa, vaan on hankkinut talon ja elää siitä saamallaan tulolla. Toiseksi, insinööri Makarov, *kulkulaitoshallituksen Kasanin piirikunnan päällikkö* (joka Sormovon padon rakentamisen aikoina oli päällikön apulaisena) teki oikeudessa kaikkensa varjellakseen Aleksandrovia; hän sanoi sellaistaakin — kirjaimelleen näin! — että kun vesi keväällä 1894 huuhto padon pois, niin „*näinhän sen pitikin käydä*”. Hänen, Makarovin, tekemien tarkastusten mukaan Aleksandrovilla oli aina kaikki kunnossa ja Aleksandrov oli kokenut, toimelias ja sääntillinen tomissaan!

Tulos: Aleksandroville yksi vuosi linnaa; Schneckenburgille ankara muistutus (jota ei pantu täytäntöön vuoden 1896 manifestin vuoksi!); muut katsottiin syyttömiksi. Kruunun nostama korvauskanne hylättiin. Kuvittelen, kuinka tyytyväisiä mahtavatkään olla sekä löytämättä jääneet Lohtinit että palveluksessa olevat Makarovit.

alusta loppuun ja läpikotaisin säätyhengen kyllästävä, koska zemstvotkin ovat uuden säädöksen perusteella kadottaneet tavattoman suuren osan koko asemastaan säätyjen ulkopuolisena laitoksena, niin lyhyden vuoksi voidaan todellakin sanoa, että Venäjällä on kaksi hallitsevaa „luokkaa”: 1. hallintovirkamiehet ja 2. säätyjen edustajat. Kolmannelle ainekselle ei säätymonarkiassa ole tilaa. Ja kun niskoitteleva taloudellinen kehitys itse kapitalismin kehityksellä yhä enemmän horjuttaa säätyperusteita ja synnyttää „intelligenttien” tarvetta, „intelligenttien”, joiden lukumäärä yhä kasvaa, niin on kiertämättä odotettavissa, että kolmas aines yrittää laajentaa sille ahtaita puitteita.

„Niiden henkilöiden, jotka eivät kuulu hallintovirkamiehiin eikä säätyjen edustajiin zemstvossa, hartaat unelmat ovat vain fantastista laatua”, sanoo tuo samainen hra Kondoidi, „mutta niillä voi olla vahingollinenkin puoli, jos niiden sallitaan saada pohjakseen poliittisia tendenssejä”.

„Poliittisten tendenssien” salliminen on vain diplomaattien sanonta, jolla ilmaistaan se vakaumus, että niitä on olemassa. Ja „unelmiksi” tässä nimitetään, jos niin haluatte, kaikkia niitä toiveita, joita lääkärille syntyy lääkärin-toimen intresseistä, tilastotieteilijälle — tilastotieteen intresseistä, ja jotka eivät ole hallitsevien säätyjen intressien mukaisia. Sinänsä nuo unelmat ovat fantastisia, mutta nähkääs, ne pitävät kuitenkin vireessä poliittista tyytymättömyyttä.

Tässä erään toisen hallintovirkamiehen, erään keskustelun päällikön yritys perustella toisella tavalla tyytymättömyyttä kolmanteen ainekseen. *Hänen huostaansa uskotun* läänin zemstvolaitoksen toiminta, kuten hän sanoo, „loittonne vuosi vuodelta yhä kauemmaksi niistä peruseriaatteista, joille Asetus zemstvolaitoksista pohjautuu”. Tällä Asetuksella on paikallinen väestö kutsuttu mukaan paikallisia etuja ja tarpeita tarkoittavien asiain hoitamiseen; kuitenkin maanviljelijäin suurimman osan suhtautuessa välinpitämättömästi heille myönnettyyn oikeuteen „zemstvokokoukset ovat saaneet pelkän *muodollisen* luonteen ja asioista määräävät hallinnot, joiden luonteeseen nähden on hyvin paljon toivomisen varaa”. Tämä „on johtanut siihen, että hallintojen yhteyteen on järjestetty laajoja kanslioita ja että zemstvolpalvelukseen on kutsuttu *spesialisteja* — tilastomiehiä, agronomeja, pedagogeja, saniteettilääkäreitä j.n.e.,— jotka,

tuntien olevansa *sivistyksessä* edellä ja toisinaan *myöskin älyllisesti etevämpiä* kuin zemstvojen toimihenkilöt, ovat alkaneet osoittaa yhä *suurempaa ja suurempaa itsenäisyyttä*, mihin päästään varsinkin järjestämällä läänissä kaikenlaisia *edustajakokouksia* ja hallinnoissa — neuvostoja. Ja tuloksena koko zemstvolous on joutunut sellaisten henkilöiden haltuun, *joilla ei ole mitään tekemistä paikallisen väestön kanssa*". Vaikkakin „näiden henkilöiden joukossa on hyvin paljon täysin hyvää tarkoittavia ja kaikkea kunnioitusta ansaitsevia henkilöitä, niin he eivät kuitenkaan voi pitää virkaansa minään muuna kuin toimeentulolähteenä ja paikalliset edut ja tarpeet voivat kiinnostaa heitä vain sikäli, mikäli niistä riippuu heidän henkilökohtainen hyvinvointinsa". — „Zemstvoasioissa, lääninpäällikön mielestä, *ei palkattu henkilö kelpaa korvaamaan omistajaa*". Tätä perustelua voidaan sanoa sekä ovelammaksi että avomielisemmäksi, riippuen siitä, miltä kannalta asiaa katsotaan. Se on ovelampi, koska se vaikenee poliittisista tendensseistä ja yrittää rajoittaa ajatusperusteensa yksinomaan paikallisen hyödyn ja tarpeiden intressipiiriin. Se on avomielisempi, koska se asettaa „palkkalaisen" ja *omistajan* suoraan vastakkain. Se on ikivanha katsantokanta venäläisillä Kit Kitytsheillä, jotka jotain „opettajaressua" palkatessaan pitävät ennen kaikkea ja pääasiassa kiinni markkinahinnoista, mitkä tämän lajin ammattipalveluksista on maksettava. Todellisia isäntiä ovat kaikessa omistajat, — niin julistaa sen saman leirin edustaja, josta kantautuu alituisesti ylistyslauluja Venäjälle ja sen lujalle, kenestäkään riippumattomalle ja luokkien yläpuolella olevalle vallalle, joka, jumalan kiitos, on vapaa siitä omien etupyyteiden vallasta kansan elämään nähden, jota näemme parlamentarismen turmelemisissa länsimaissa. Ja koska omistaja on isäntä, niin hänen pitää olla isäntänä sekä lääkitä-, tilasto- että sivistys-„asioissa": pompadourimme ei kainostele tehdessään tuollaisen johtopäätöksen, joka sisältää sen suoranaisen tunnustuksen, että poliittinen johtoasema kuuluu omistaville luokille. Enemmänkin: hän ei kainostele tunnustaa, — ja se siinä on erittäin hullunkurista, — että nämä „spesialistit" tuntevat etevämmyytensä sivistyneisyydessä ja toisinaan myös älyllisesti zemstvojen toimihenkilöihin nähden. Eikä älyllistä etevämmyyttä vastaan tietenkään ole mitään muita keinoja kuin ankaruuskeinot...

Ja nyt äskettäin taantumuslehdistöllemme tarjoutui erittäin sopiva tilaisuus kehoittaa uudestaan näihin ankaruustoimenpiteisiin. Se, että intelligentit eivät halua antaa soimata itseään tavallisiksi palkkalaisiksi, työvoiman myyjiksi (eikä määrättyjä yhteiskunnallisia tehtäviä hoitaviksi kansalaisiksi), on aina vähän päästä johtanut hallintoherrat selkkauksiin milloin lääkärien kanssa, jotka ovat jättäneet joukolla erohakemuksen, milloin teknikkojen kanssa j.n.e. Viime aikoina taas ovat hallintojen selkkaukset tilastotyöntekijäin kanssa saaneet suorastaan epideemisen luonteen.

„Iskrassa” jo toukokuussa (№ 4) mainittiin, että paikalliset viranomaiset (Jaroslavlissa) ovat katsoneet kieroon tilastointia ja Pietarin maaliskuun tapahtumien jälkeen panivatkin toimeen oikein toimiston „puhdistuksen” ja kehoittivat johtajaa „vastaisuudessa ottamaan ylioppilaita ankaran valikoinnin kautta, niin, ettei heistä voisi ajatella, että he saattaisivat joskus osoittautua epäluotettaviksi”. Kirjoituksessa „Kerettäläisyyttä Kljazman Vladimiriassa” („Iskra”, № 5, kesäkuu) kuvattiin epäilyksen alaiseksi joutuneen tilastoinnin yleistä tilaa ja niitä syitä, joiden vuoksi kuvernööri, tehtailijat ja tilanherrat eivät lainkaan pidä siitä. Vladimiriilaisten tilastotyöntekijäin erottaminen siitä syystä, että he olivat lähettäneet myötätuntoisen sähkösanoman Annenskille (jota oli piestä Kananin torilla maaliskuun 4 pnä), johti asiallisesti toimiston sulkemiseen, ja kun toispaikkalaiset tilastotyöntekijät kieltäytyivät palvelemasta zemstvossa, joka ei osaa puolustaa virkailijointensa etuja, niin paikallisen santarmilaitoksen täytyi ryhtyä välittäjäksi erotettujen tilastotyöntekijäin ja kuvernöörin välillä. „Santarmi tuli asuntoihin eräiden tilastotyöntekijäin luo ja kehoitti näitä jättämään uudestaan hakemukset päästä takaisin toimistoon hoitamaan virkaansa”, mutta sen yritykset menivät kokonaan myttyyn. Vihdoin „Iskran” elokuun numerossa (№ 7) kerrottiin „Jekaterinoslavin zemstvossa sattuneesta tapauksesta”, jossa „passha” hra Rodzjanko (läänin zemstvohallinnon puheenjohtaja) erotti tilastotyöntekijöitä siitä syystä, etteivät nämä täyttäneet „määräystä” päiväkirjan pitämisestä, ja tällä erottamisella hän sai kaikki muutkin toimiston jäsenet ottamaan eron sekä Harkovin tilastotyöntekijät lähettämään vastalausekirjeitä (julkaistu „Iskran” samassa numerossa). Mitä

pitemmälle mennään, sitä kummempia kuuluu. Harkovin passha hra Gordejenko (joka on myöskin läänin zemstvo-hallinnon puheenjohtaja) sekaantui myös asiaan ja ilmoitti „oman” zemstvonsa tilastotyöntekijöille, ettei hän siedä „hallinnon seinien sisällä mitään virkailijain neuvotteluja muista kuin virkatehtäviä koskevista kysymyksistä”. Edelleen, Harkovin tilastotyöntekijät eivät ehtineet panna täytäntöön aikomustaan — vaatia keskuudessaan olevan urkki-jan (Antonovitshin) erottamista, kun hallinto erotti tilasto-toimiston johtajan, saaden sillä taaskin aikaan kaikkien tilastotyöntekijäin eroamisen.

Se, miten kovasti nämä tapahtumat kuohuttivat koko zemstvojen tilastovirkailijain joukkoja, näkyy esimerkiksi Vjatkan tilastotyöntekijäin kirjeestä, jossa he yrittivät seikkaperäisesti perustella haluttomuuttaan yhtyä liikkeeseen. Siitä syystä „Iskrassa” (№ 9) heitä aivan oikein nimitettiin „vjatkalaisiksi lakonrikkureiksi”.

Mutta „Iskra” on tietysti maininnut vain muutamista tapauksista, eikä läheskään kaikista selkkauksista, joita julkisten sanomalehtien tietojen mukaan on sitä paitsi ollut Pietarin, Aunuksen, Nizhni-Novgorodin, Taurian ja Samar-lääneissä (selkkausten joukkoon laskemme tässä nekin tapaukset, jolloin on erotettu yhtäaikaan useampia tilasto-työntekijöitä, koska nämä tapaukset ovat synnyttäneet suurta tyytymättömyyttä ja kuohuntaa). Miten pitkälle lääninviranomaisten epäluuloisuus ja heidän julkeutensa yleensä on mennyt, näkyy esimerkiksi seuraavasta:

„*Taurian toimiston johtaja S. M. Bleklov* hallinnolle esit-tämässään „Selostuksessa Dneprin kihlakunnan tarkastuk-sesta touko- ja kesäkuun aikana v. 1901” kertoo, että tässä kihlakunnassa jouduttiin tarkastustyö suorittamaan ennen-näkemättömissä oloissa: vaikka tarkastajat täyttivätkin tehtäviään kuvernöörin luvalla, vaikka heillä olikin vastaa-vat paperit ja oikeus lääninpäällystön määräyksen nojalla saada apua paikallisilta viranomaisilta, niin kihlakunnan poliisi suhtautui heihin *üürimmäisen epäluuloisesti*, nuuski *heidän kintereillään*, osoitti epäluottamustaan mitä *kar-keimmalla tavalla*, mikä meni niinkin pitkälle, että erään talonpojan kertoman mukaan tilastotyöntekijäin jälkiä ajoi kyläpoliisi ja tiedusteli talonpojilta, „eivätkö tilastotyön-tekijät saarnaa vahingollisia aatteita valtiota ja isänmaata vastaan”. Hra Bleklovin sanojen mukaan tilastotyöntekijät

joutuivat „tekemisiin erilaisten esteiden ja vaikeuksien kanssa, jotka eivät ainoastaan häirinneet työtä, vaan loukkasivat kovasti myöskin heidän *omanarvon tuntoaan*... Tilastotyöntekijät joutuivat usein aivan kuin *kuulustelttavien* asemaan, joista tehtiin salaisia tiedusteluja, minkä kaikki kuitenkin hyvin tiesivät, ja joista katsottiin tarpeelliseksi varoittaa. Tästä jokainen voi ymmärtää, miten sietämättömän vaikeassa moraalisisessa tilassa he joutuivat monesti olemaan”.

Aika hyvää valaistusta zemstvojen tilastolaitoksissa sattuneiden selkkausten historiaan ja yleensä „kolmannen aineksen” valvonnan luonnehtimiseksi!

Ei siis ihme, että taantumuslehdistö on hyökännyt uusien „kapinoitsijain” kimppuun. „Moskovskije Vedomosti” julkaisi jyrisevän pääkirjoituksen „Zemstvotilastotyöntekijäin lakko” (№ 263, syysk. 24 pnä) ja hra N. A. Znamenskin erikoisen kirjoituksen „Kolmas aines” (№ 279, lokak. 10 pnä). „Kolmas aines” „on käynyt koppavaksi”,— kirjoitti lehti,— se vastaa „järjestelmällisellä oppositiolla ja lakolla”, kun yritetään saada aikaan „tarpeellista virkakuria”. Kaikkeen ovat syyssä zemstvoliberaalit, jotka ovat päästäneet virkailijat kurittomiksi.

„On aivan selvää, että zemstvojen arvioimis- ja tilastotöiden vissinlaiseen säännöstelyyn ovat ryhtyneet zemstvojen selvä-älyisimmät ja järkevimmät toimihenkilöt, jotka eivät ole halunneet sietää alaisissaan *hallinnoissa höllyyttä edes liberaali*-oppositiolaisenkaan lipun alla. Sekä oppositio että *lakkojen* täytyy vihdoinkin avata heidän silmänsä näkemään, kenen kanssa he oikein ovat tekemisissä, joutuesaan kosketuksiin *sen älymystö-proletariaatin kanssa*, josta on vaikea sanoa, kumpaa se oikein teki *kuljeskellessaan läänistä toiseen*, harjoittiko se tilastollisia tutkimuksia *vaiko paikkakunnan varhaisnuorison valistamista yhteiskunnallis-demokraattisessa hengessä*.

Joka tapauksessa „zemstvojen tilastonselkkausten” muodossa järkevä osa zemstvotoimihenkilöistä saa itselleen hyödyllisen opetuksen. Arvelemme, että nyt se tulee täysin selvästi näkemään, minkälaista myrkkyykäärmettä zemstvolaitokset ovat „*kolmannen aineksen*” muodossa vaalineet povellaan” *.

* „Moskovskije Vedomosti”. № 263.

Me puolestamme olemme varmoja siitä, että nämä itsevaltiuden uskollisen kahlekoiran (on tunnettua, että näin on itseään nimittänyt „itse” Katkov, joka on kyennyt niin pitkäksi ajaksi „syövyttämään” henkensä „Moskovskije Vedomostiin”) valitushuudot ja ulvonta „avaavat silmät” monilta niiltä, jotka eivät ole vielä täysin selvästi ymmärtäneet, miten leppymättömässä ristiriidassa itsevaltius on yhteiskunnallisen kehityksen intresseihin ja yleensä intelligenssin intresseihin nähden, niihin intresseihin nähden, joita jokainen sellainen oikea yhteiskunnallinen tehtävä asettaa, mikä ei ole kruununvarkautta eikä kavallusta.

Meille, sosialidemokraateille, tämän pienen kuvan sotaretkestä „kolmatta ainesta” ja „zemstvolastosekkauksia” vastaan pitää olla tärkeänä opetuksena. Meidän pitää ammentaa uutta uskoa johtamamme työväenliikkeen kaikki-voimaisuuteen nähdessämme, että edistyneimmässä vallankumouksellisessa luokassa esiintyvä kuohunta siirtyy yhteiskunnan muihinkin luokkiin ja kerroksiin, että se on jo johtanut, paitsi ylioppilaskunnan vallankumouksellisen hengen ennenkuulumattomaan nousuun*, myöskin siihen, että maaseutukin alkaa jo herätä, ja siihen, että sellaisissa yhteiskuntaryhmissä, jotka (ryhminä) ovat tähän saakka olleet kovin vähän vaikutteille alttiina, voimistuu itseluottamus ja taisteluvallisuus.

Yhteiskunnallinen kuohunta kasvaa Venäjällä koko kansassa, sen kaikissa luokissa, ja meidän velvollisuutemme, vallankumouksellisten sosialidemokraattien velvollisuus, on ponnistaa kaikin voimin siihen suuntaan, että pystyisimme käyttämään sitä hyväksemme, selittääksemme eturivin työläisintelligenssille, millainen liittolainen sillä on sekä talonpoikaistossa, ylioppilaisissa että yleensä intelligenssissä, opettaaksemme sitä käyttämään milloin siellä, milloin täällä leimahtavia yhteiskunnallisen protestin liekkejä. Me kykenemme täyttämään eturivin vapaustaistelijan tehtävän vain silloin, kun vallankumouksellisen taistelupuolueen johtama

---

* Juuri hetkellä, jolloin kirjoitamme tätä, saapuu kaikkialta viestejä uudesta kuohunnan voimistumisesta ylioppilaiden keskuudessa, ylioppilaskokouksista Kieivissä, Pietarissa ja muissa kaupungeissa, vallankumouksellisten ylioppilasyhdistysten perustamisesta Odessassa j.n.e. Ehkäpä historia on antava ylioppilaiden esiintyä alkuunpanijoina myöskin ratkaisevassa ottelussa? Olkoon kuinka tahansa, mutta voiton saavuttamiseksi tuossa ottelussa tarvitaan proletariaatin joukkojen nousua, ja meidän on kiireesti, mahdollisimman kiireesti pidettävä huolta näiden joukkojen tietoisuuden, intomielien ja järjestyneisyyden lisäämisestä.

työväenluokka, unohtamatta hetkeksikään erikoista asemaansa nykyajan yhteiskunnassa ja erikoisia maailmanhistoriallisia tehtäviään ihmiskunnan vapauttamisessa taloudellisesta orjuudesta, nostaa samalla koko kansan taistelulipun *vapauden* puolesta ja kokoaa tämän lipun alle kaikki ne, joita herrat Sipjaginit, Kondoidit ja koko tuo koplakunta niin uutterasti työntää tyytymättömien riveihin mitä erilaisimmista yhteiskuntakerroksista.

Sitä varten tarvitaan vain, että me omaksuisimme liikkeesemme sen järkkymättömän vallankumouksellisen teorian ohella, minkä eurooppalaisen ajattelun vuosisatainen kehitys on muokannut, myöskin länsieurooppalaisten ja venäläisten edeltäjiemme meille testamenttoiman vallankumouksellisen tarmon ja vallankumouksellisen kokemuksen emmekä omaksuisi orjallisesti itsellemme kaikenlaisia opportunistin muotoja, joita niistä verrattain vähän kärsineet toverimme Lännessä alkavat jo karistella pois ja jotka niin kovasti hidastuttavat kulkuamme voittoa kohti.

Venäjän proletariaatin edessä on nyt mitä vaikein, mutta samalla myös mitä kiitollisin vallankumouksellinen tehtävä: nujertaa vihollinen, jota paljon kärsinyt venäläinen intelligenssi ei ole pystynyt voittamaan, ja astua sosialismin kansainvälisen armeijan riveihin.

IV. KAKSI AATELISMARSALKAN PUHETTA

„Surullisen enteellinen tosiasia, jollaista ei tähän saakka ole vielä ollut, ja paljon ennenkuulumatonta onnettomuutta lupaavat Venäjälle nuo tuollaiset tosiasiat, jotka ovat mahdollisia vain hyvin pitkälle menneen sosiaalisen demoralisaatiomme oloissa”... Näin kirjoitti „Moskovskije Vedomosti” pääkirjoituksessa № 268 (syysk. 29 pnä) puheen johdosta, jonka Orelin läänin aatelismarsalkka M. A. Stahovitsh oli pitänyt lähetyssaarnaajain edustajakokouksessa Orelissa (tämä edustajakokous päättyi syyskuun 24 pnä)... Kun nyt jo aatelismarsalkkojen joukkoon, jotka ovat ensimmäisiä miehiä kihlakunnassa ja toisia miehiä läänissä, on päässyt pesiytymään „sosiaalinen demoralisaatio”, niin missä sitten tosiaan on rajansa „Venäjän vallanneella henkisen ruton mätäpaiseella”?

Mistä sitten on kysymys? Siitä, että tämä hra Stahovitsh (sama, joka aikoi antaa oreililaisille aatelismiehille

anniskelumonopolin veronkantajain paikkoja: ks. „Zarja”, № 1, „Satunnaisia kirjoitelmia”*) oli puhunut tulisia sanoja omantunnon vapauden puolesta ja „mennyt samalla tahdittomuudessaan, ettemme sanoisi kyynillisyydessään, niin pitkälle, että teki tällaisen ehdotuksen”**:

*„Kukaan Venäjällä ei ole niin suuresti kuin lähetys-
saarnaajain edustajakokous velvollinen julistamaan oman-
tunnon vapauden välttämättömyyttä, välttämättömyyttä
lopettaa kaikki rikollisuusrangaistukset oikeauskoisuudesta
luopumisesta ja toisen uskon ottamisesta ja tunnustami-
sesta. Ja minä kehoitan Orelin lähetysaarnaajain edustaja-
kokousta juuri niin sanomaankin suoraan sekä herättämään
tämän anomuksen sopivassa järjestyksessä!..”*

Luonnollisesti yhtä naiivia kuin oli „Moskovskije Vedomostiin” taholta nimittää hra Stahovitshia Robespierreksi (ettäkö se elämäniloinen M. A. Stahovitsh, jonka olen tuntenut jo niin kauan, olisi Robespierre! — kirjoitti hra Suvorin „Novoje Vremjassa”, ja vaikea oli nauramatta lukea hänen „puolustus”-puhettaan), — niin yhtä naiivi tavallaan oli hra Stahovitshkin kehoittaessaan pappeja anomaan „sopivassa järjestyksessä” omantunnon vapautta. Sehän on aivan samaa kuin jos poliisikomisarusten edustajakokouksessa kehoitettaisiin anomaan poliittista vapautta!

Tuskin lienee syytä lisätä lukijalle, että sen jälkeen, kun oli kuultu „painavia vastaväitteitä” Orelin korkea-arvoisen piispa Nikanorin, Kananin hengellisen akatemian professorin N. I. Ivanovskin, aikakauslehti „Missionerskoje Obozrenijen” toimittajan ja kustantajan V. M. Skvortsovin, sellaisten ja sellaisten lähetysaarnaajapappien sekä yliopiston kandidaattien V. A. Ternavtsevin ja M. A. Novoselovin

* Ks. Teokset, 4. osa, ss. 367—396. Toim.

** „Moskovskije Vedomosti”, samassa numerossa. Pyydän lukijoilta anteeksi mieltymystäni „Moskovskije Vedomostiin”. Minkä sille voi! Mielestäni se on kuitenkin mielenkiintoisin, johdonmukaisin ja kaikkein asiallinen poliittinen sanomalehti Venäjällä. Sillä eihän voida nimittää „poliittiseksi” sanan varsinaisessa mielessä sellaista kirjallisuutta, joka parhaimmassa tapauksessa kokoa joitakin mielenkiintoisia, mutta muokkaamattomia asianmurusia ja sitten kaikenlaisten „järkeilyjen” asemesta vain huokailee. En väitä, etteikö se saattaisi olla sangen hyödyllistä, mutta poliittikkaa se ei ole. Samoin myöskään novojevremjäläistä kirjallisuutta ei voida nimittää poliittiseksi sanan oikeassa merkityksessä, siitä huolimatta (tahi paremminkin sen vuoksi), että se on ylenpalttisen poliittisovaa. Sillä ei ole mitään määrättyä poliittista ohjelmaa eikä mitään vakauksia, on vain taito pukeutua hetken sävyyn ja mielialaan, madella niiden edessä, joilla on valta, käskykööt he mitä tahansa, ja leikkiä yleisen miellipiteen tapaista. Mutta „Moskovskije Vedomosti” ajaa omaa linjaansa eikä pelkää (mitä pelkäämistä sillä on!) kulkea hallituksen edellä, se ei pelkää kajota, ja toisinaan hyvin avomielisesti, mitä arkaluontoisimpiin asioihin. Hyödyllinen lehti, verraton avustaja vallankumouksellisissa agitaatioissa!

taholta, „hengenmiesten kokous arkkipiispan johdolla” hylkäsi hra Stahovitshin ehdotuksen „niin itse selostuksen sisällön kannalta kuin myöskin siksi, ettei se kuulu lähetysaarnaajain paikallisen edustajakokouksen tehtäviin”. Voidaan sanoa: „tieteen” ja kirkon liitto!

Mutta hra Stahovitsh ei tietenkään kiinnosta meitä esimerkkinä henkilöstä, jolla olisi selvä ja johdonmukainen poliittinen ajattelutapa, vaan esimerkkinä mitä „elämällöisimmästä” venäläisestä pionaatelisherrasta, joka on aina valmis kahmaisemaan kappaleen kruununpiirakasta. Ja miten äärettömän pitkälle onkaan täytynt mennä sen „demoralisaation”, jota poliisimielivalta ja lahkolaisuuden inkvisitiomainen vainoaminen on tuonut Venäjän elämään yleensä ja varsinkin maaseutumme elämään, kun jo kivetkin vaikeroivat! Kun jo aatelismarsalkatkin ovat alkaneet puhua tulisesti omantunnon vapaudesta!

Tässä eräitä hra Stahovitshin puheesta otettuja pieniä esimerkkejä siitä komennosta ja niistä sietämättömistä ilmiöistä, jotka saavat loppujen lopuksi kaikkein „elämällöisimmatkin” suuttumuksen valtaan.

„Ottakaa nyt”, sanoo puhuja, „vaikkapa veljeskunnan lähetyssaarnaajakirjastosta lakihakemisto, niin saatte lukea, että sama pykälä — 783:s, II osa, I nide, antaa poliisikomisariuksen huoleksi, samalla kun hänen on juurittava pois kaksintaistelut, häväistyskirjoitukset, juoppous, metsästysääntöjen rikkomiset sekä tehtävä loppu miesten ja naisten yhteisistä käynneistä maksullisessa saunassa, hänen tehtäväkseen myös valvoa, ettei kiisteltäisi oikeauskoisuuden dogmeja vastaan eikä oikeauskoisia eksytettäisi muihin uskontoihin tai lahkolaisuuteen!” Ja tosiaan on olemassa sellainen lakipykälä, joka säilyttää poliisikomisariukselle näiden puhujan mainitsemien velvollisuuksien lisäksi vielä paljon muitakin samantapaisia velvollisuuksia. Suurimmalle osalle kaupunkien asukkaista tämä pykälä tuntuu tietenkin pelkältä hullunkurisuudelta, kuten hra Stahovitshkin sitä nimitti. Mutta maamiehelle tämän hullunkurisuuden takana piilee bitterer Ernst — katkera totuus siitä alimman poliisin mielivallasta, mikä muistuttaa liian kovakouraisesti, että jumala on korkealla ja tsaari kaukana.

Tässä on konkreettisia esimerkkejä, jotka esitämme yhdessä sen virallisen kumoavan lausunnon kanssa, jonka on antanut „Orelin oikeauskoisen Pietari-Paavalin

veljeskunnan neuvoston puheenjohtaja ja Orelin hiippakunnan lähetyssaarnaajain edustajakokouksen puheenjohtaja, esipappi Pjotr Rozhdestvenski” („Moskovskije Vedomosti”, № 269, lainauksena „Orlovski Vestnikistä”, № 257):

„a) Selostuksessa (hra Stahovitshin selostuksessa) on sanottu eräästä Trubtshevskin kihlakunnan kylästä näin:

„*Papin sekä esivallan suostumuksesta ja tietten lukittiin shtundisteiksi epäillyt kirkkoon*, tuotiin pöytä ja se katettiin puhtaalla liinalla, asetettiin jumalankuva ja heitä alettiin tuoda yksitellen esiin.— Suutele!

— En halua suudella epäjumalan kuvia...— Ahaa! *ruoskittava heti paikalla*. Heikommat palasivat heti ensimmäisen kerran jälkeen takaisin oikeauskoisuuteen. Mutta erät *kestivät jopa neljäänkin kertaan*”.

Kuitenkin virallisten tietojen mukaan, jotka on julkaistu Orelin oikeauskoisen Pietari-Paavalin veljeskunnan selostuksessa jo vuonna 1896, ja sen suullisen lausunnon mukaan, minkä pappi D. Pereverzev antoi edustajakokouksessa, tämä tässä kuvattu oikeauskoisen väestön omankädenoikeus lahkolaisia kohtaan Trubtshevskin kihlakunnan Ljubtsan kylässä tapahtui *kyläkokouksen päätöksen nojalla ja jossain kylällä eikä lainkaan paikkakunnan silloisen papin suostumuksella eikä suinkaan kirkossa*; ja tämä valitettava tapaus on ollut *18—19 vuotta sitten*, jolloin ei ollut vielä tietoaakaan lähetyksennasta Orelin hiippakunnassa”.

Julkaistessaan tämän „Moskovskije Vedomosti” sanoo, että hra Stahovitsh esitti puheessaan *vain kaksi tosiasiaa*. Se on mahdollista. Mutta ne ovatkin sitten oikeita tosiasioita! Kumoava lausunto, joka perustuu oikeauskoisen veljeskunnan selostuksen „virallisiin tietoihin” (poliisikomisariukselta saatuihin!), *vain vahvistaa* noiden jopa elämäniloista aatelismiestäkin kuohuttavien ruokottomuuk-sien koko voiman. Tapahtuiko ruoskiminen kirkossa tahi „jossain kylällä”, puoli vuotta vaiko 18 vuotta sitten,— se ei muuta hituistakaan asiaa (ellei ehken yhdessä suhteessa: kaikkihan tietävät, että lahkolaisten vainoaminen on käynyt viime aikoina vieläkin julmemmaksi, ja lähetyksuntien perustamisella on ollut siihen välitön yhteys!). Ja siitä, että paikkakunnan pappi olisi *voinut* pysyä syrjässä noista *sarkanuttuisista inkvisiittoreista*, — siitä teidän, korkea esipappi, olisi sentään viisaampaa olla lehdessä puhu-

matta *. Panevat pilkaksi! „Suostumustaan” oikeuden mukaan rikoksena rangaistavaan piinaukseen ei „paikkakunnan pappi” tietenkään antanut, samoin kuin pyhä inkvisitio ei milloinkaan rangaissut itse, vaan antoi rankaisemisen maallisten viranomaisten käsiin, eikä koskaan vuodattanut verta, vaan ainoastaan poltatti roviolla.

Toinen tosiasia:

„b) Selostuksessa sanotaan:

„Mutta silloin lähetyssaarnaajapapilta ei pääsekään liivahtamaan kieleltä sellainen vastaus, minkä mekin täällä kuulumme: — *Te, kirkkoisä, sanoitte heitä olleen ensin 40 perhettä, mutta nyt on 4*. Entä muut? — Ne on jumalan armosta karkoitettu Taka-Kaukasiaan ja Siperiaan”.

Todellisuudessa Trubtshevskin kihlakunnan Glybotshkan kylässä, josta tässä on puhe, veljeskunnan tietojen mukaan vuonna 1898 ei shtundisteja ollut 40 perhettä, vaan 40 henkeä yhteensä kumpaakin sukupuolta, siinä luvussa 21 henkeä lapsia; sen sijaan oli Taka-Kaukasiaan karkoitettu sinä vuonna piirikuntaoikeuden tuomion perusteella ainoastaan 7 henkeä siitä syystä, että he olivat eksyttäneet muita ihmisiä shtundiin. Mitä taas tulee paikkakunnan papin lausumaan: „jumalan armosta karkoitettu”, niin sen hän tuli sattumalta sanoneeksi edustajakokouksen suljetussa istunnossa, sen osanottajain keskinäisessä vapaassa mielipiteiden vaihdossa, semmitenkin kun kyseinen pappismies on ollut jo ennestään kaikille tunnettu ja osoitti edustajakokouksessakin olevansa eräs *ansioituneimpia* lähetyssaarnaaja-sielunpaimenia”.

Tämä kumoava lausunto on jo suorastaan verraton! Tuli sattumalta sanoneeksi vapaassa mielipiteiden vaihdossa! Sehän se juuri onkin mielenkiintoista, sillä jokainen meistä tietää liiankin hyvin, mitä arvoa on virallisten henkilöiden sanoilla, joita he virallisesti lausuvat. Ja koska nämä „sydämelliset” sanat lausunut kirkkoisä on „eräs ansioituneimpia lähetyssaarnaaja-sielunpaimenia”, niin sitä suuremmalla syyllä niillä on merkitystä. „Jumalan armosta karkoitettu Taka-Kaukasiaan ja Siperiaan” — näiden erinomaisten

* Virallisiin oikaisuihin esittämässään vastaväitteessä hra Stahovitsh kirjoitti: „En tiedä, mitä veljeskunnan viralliseen selostukseen on kirjoitettu, mutta väitän, että pappi Pereverzev, joka kertoi edustajakokouksessa kaikki yksityiskohtat ja huomautti, että siviiliviranomaiset tiesivät (sic!) tehdystä päätöksestä, vastasi minun henkilökohtaisesti tekemääni kysymykseen: Entä tiesikö pappi? — sanoen: — Kyllä, hänkin tiesi”. Kommentaareja ei tarvita.

sanojen pitää tulla tavallaan yhtä merkityksellisiksi kuin sekin, miten metropoliitta Filaret puolusti maaorjuutta pyhän raamatun perusteella.

Muuten, kun tässä kerran tuli mainitaksi Filaretia, niin olisi väärin sivuuttaa vaitiololla aikakauslehdessä „Vera i Razum” v. 1901 * julkaistua erään „oppineen liberaalin” kirjettä korkea-arvoiselle Harkovin arkkipiispa Amvrosille. Tekijä on itse allekirjoittanut kirjeensä näin: „Entinen hengelliseen säätyyn kuulunut kunniakansalainen Hieronym Preobrazhenski” ja lisänimen „oppinut (!) liberaali” on hänelle antanut toimitus, joka on nähtävästi alkanut pelätä „ääretöntä kaikkiviisautta”. Rajoitumme esittämään muutamia kohtia tästä kirjeestä, joka yhä uudelleen ja uudelleen osoittaa meille, että poliittinen ajattelu ja poliittinen protesti tunkeutuvat näkymättömiä teitä äärettömän paljon laajempiin piireihin kuin miltä se toisinaan saattaa tuntua.

„Olen jo vanhus, lähes 60-vuotias, olen joutunut elämässäni näkemään paljon poikkeamia kirkollisten velvollisuuksien täyttämisestä, ja sanon puhtaalla omallatunnolla, että joka kerta on papistomme ollut siihen syyssä. Ja „*viime tapahtumista*” meidän täytyy jopa kiittää hartaasti nykyaikaista papistoamme, se avaa monien silmät näkemään. Nyt eivät enää yksistään kunnankirjurit, vaan vanhat ja nuoret, sivistyneet, vähälukutaitoiset ja nekin, jotka tuskin osaavat lukea — kaikki haluavat nyt lukea Venäjänmaan suurta kirjaillijaa. He hankkivat kalliilla hinnalla hänen teoksiaan (ulkomaalaisen „Svobodnoje Slovo”⁷⁹ julkaisemia teoksia, jotka saavat vapaasti kiertää kansan keskuudessa maailman kaikissa maissa, paitsi ei Venäjällä), lukevat, pohtivat, eivätkä päättelmät tietenkään ole papistolle edullisia. Laajat väestöjoukot alkavat jo käsittää, mikä on valhetta ja mikä totta, ja ne näkevät, että papistomme puhuu yhtä ja tekee toista ja että sen sanat menevät usein ristiin. Paljonkin totta voisi sanoa, mutta eihän papiston kanssa saa puhua avomielisesti, sehän rientää heti kantelemaan, jotta rangaistaisiin ja teloitettaisiin... Mutta eihän Kristus vetänyt puoleensa voimalla ja teloituksilla, vaan totuudella ja rakkaudella...

...Puheenne lopussa Te kirjoitatte: „meillä on olemassa suuri voima taistelua varten — mitä hurskaimpien hallitsijaimme yksinvalta”. Taas-kin vilppiä ja taaskaan emme usko Teitä. Vaikkakin te, *valistunut* papisto, yritätte uskotella meille olevanne „uskollisia itsevaltiudelliselle valtakomennolle äidin rinnoista saakka” (nykyisen vikaarin puheesta piispaksi nimitettäessä), niin me *valistumattomat* emme usko sitä, että vuoden ikäinen lapsi (vaikkapa tuleva piispakin) jo pohtisi hallitus-

* Käytämme tilaisuutta kiittääksemme kirjeenvaihtajaa, joka on lähettänyt meille erillisen vedoksen tästä aikakauslehdestä. Määrävässä asemassa olevat luokkamme esiintyvät hyvin usein kainostelematta au naturel (luonnollisessa asussa. *Toim.*) erikoisissa vankila-, kirkko- y.m. sellaisissa julkaisuissa. Meidän vallankumouksellisten on jo korkea aika ryhtyä käyttämään järjestelmällisesti hyväksi tuota poliittisen valistuksen „rikasta aarteistoa”.

muotoa ja antaisi etusijan itsevaltiudelle. Sen jälkeen, kun patriarkka Nikon teki epäonnistuneen yrityksen näytellä Venäjällä Rooman paavien osaa, paavien, jotka Lännessä ovat yhdistäneet käsiinsä hengellisen vallan ja maallisen ylivallan, on kirkkomme, korkeimpien edustajiensa — metropoliittain — kautta kokonaan ja ikiajoiksi alistunut hallitsijain valtaan, ja joskus despoottiseen valtaan, kuten oli laita Pietari Suuren aikana, joka saneli kirkolle asetuksiaan. (Pietari Suuren harjoittama painostus papistoa kohtaan poikansa Aleksejn tuomitsemiseksi.) XIX vuosisadalla me näemme jo täydellisen sopusoinnun maallisen ja kirkollisen vallan välillä Venäjällä. Nikolai I synkkänä hallituskautena, jolloin heräävä yhteiskunnallinen tietoisuus Lännessä suurten sosiaalisten liikkeiden vaikutuksesta nosti meilläkin esiin yksityisiä taistelijoita sotimaan inhoittavaa tavallisen kansan orjuuttamista vastaan, kirkkomme pysyi kansan kärsimyksille aivan välinpitämättömänä ja vastoin Kristuksen suurta käskyä, että ihmisten on oltava veljiä keskenään ja laupeita lähimmäisiään kohtaan, ei papiston keskuudesta noussut yhtään ääntä puolustamaan osatonta kansaa tilanherrojen julmalta mielivallalta, ja vain siksi, ettei hallitus rohjennut toistaiseksi käydä käsiksi maorjuuteen, jonka olemassaoloa Filaret Moskvalainen perusteli suoraan vanhasta testamentista otetuilla pyhän raamatun teksteillä. Mutta sitten jyrähti ukkonen: Sevastopolin edustalla Venäjä lyötiin ja poliittisesti nöyryytettiin. Tappio toi selvästi ilmi reforminedellisen järjestelmämme kaikki epäkohdat, ja ennen kaikkea nuori, humanainen hallitsija (jonka on henkisestä ja tahdonvoimansa kasvatuksesta kiitettävä runoilija Zhukovskia) murskasi vuosisataiset orjuuden kahleet, ja oli katkeraa kohtalon ivaa, että helmikuun 19 päivän suuren julistuskirjan teksti annettiin kristilliseltä kannalta toimitettavaksi tuolle samaiselle Filaretille, joka oli luultavasti kiiruhtanut muuttamaan — ajan hengen mukaisesti — katsomuksiaan maorjuuteen nähden. Suurten reformien kausi jätti jälkensä papistoommekin saaden sen keskuudessa Makarin (myöhemmin metropoliitta) kaudella aikaan hedelmällistä työskentelyä hengellisten laitostemme uudestijärjestämiseksi, joihin hän niin ikään hakkasi ikkunan, vaikkakin vähäisen ikkunan julkisuutta ja valoa varten. Maaliskuun 1 päivän jälkeen 1881 alkanut taantumuskausi toi sitten mukanaan papistoonkin vastaavaa ainesta — Pobedonostsevin ja Katkovin henkeen sopivia toimihenkilöitä, ja samaan aikaan, kun maan edistyneimmät ihmiset zemstvoissa ja yhteiskuntapiireissä jättivät anomuskirjoja ruumiillisten rangastusten viimeisten jälteiden lakkauttamista, niin kirkko on vaiti, sanomatta yhtään ainoata moitteen sanaa niille, jotka puolustavat ruoskaa, tuota välinettä, jolla jumalan esikuvan mukaan ja hänen kaltaisekseen luotua ihmistä inhoittavasti alennetaan. Kaiken ylläsanotun huomioon ottaen ei liene väärin olettaa, että *valtajärjestelmän muuttuessa ylhäältä käsin* koko papistomme tulee edustajiensa kautta ylistämään samalla tavalla perustuslaillista hallitsijaa kuin se nyt ylistää yksinvaltaista. Miksi siis teeskennellä, sillä eihän tässä ole voima itsevaltiudessa, vaan hallitsijassa. Pietari I oli myös jumalan lähettämä yksinvaltiassaan, mutta papisto ei yhä vielääkään erikoisesti suosi häntä, ja Pietari III oli niin ikään samanlainen yksinvaltiassaan, joka aikoi leikkauttaa papeiltamme hiukset ja valistaa papistomme, — vahinko, ettei hänen annettu käyttää valtaa paria-kolmea vuotta. Ja jos vain nykyäänkin valtaistuimella oleva yksinvaltiassaan Nikolai II suvaitsi

osoittaa suosiollisuuttaan ylistystä ansaitsevalle Leo Nikolajevitshille, niin minnekä te pääanne pistäisitte juoninenne, julmisteluinenne ja uhkailuinenne?

Suotta te esitätte rukoustekstejä, joita papisto kohottaa tsaarin puolesta,— tuo sanakokoelma siansaksan murteella ei voi saada ketään mistään vakuuttuneeksi. Meillähän on itsevaltiut: kun käsketään, niin kirjoitatte kolme kertaa pitempiä ja vieläkin henkevämpiä rukouksia”.

* * *

Toinen aatelismarsalkan puhe ei tietäksemme ole pääsyt lehdistöömme. Toimitukselle tuntematon kirjeenvaihtaja lähetti sen meille jo elokuussa, hektografilla painettuna, ja siihen oli kynällä tehty merkintä: „Erään kihlakunnan aatelismarsalkan puhe, pidetty aatelismarsakkojen yksityislaatuudessa kokouksessa ylioppilasjuttujen johdosta”. Esitämme tämän puheen kokonaan:

„Ajan vähyden takia esitän ajatukseni tämän aatelismarsakkojen kokouksemme johdosta teesien muodossa:

Se, mistä nykyiset levottomuudet ovat aiheutuneet, on likipitään tunnettua: ne on aiheuttanut, ensinnäkin, koko valtiojärjestelmäämme vaivaava yleinen epäjärjestys, virkamieskorporaation oligarkkinen hallinto, s.o. virkamieskunnan diktatuuri.

Tämä virkamiehistöön hallitUSDiktatuurin epäjärjestys tulee esiin koko Venäjän yhteiskunnassa, ylhäältä alas saakka, yleisenä tyytymättömyytenä, jonka ulkonaisena ilmenemismuotona on yleinen politikoiminen, mutta ei väliaikainen ja ylimalkainen, vaan syvällinen, kroonillinen politikoiminen.

Tämä politikoiminen, joka on koko yhteiskuntaa jäytävä yleinen tauti, heijastuu sen kaikissa ilmiöissä, toiminnoissa ja laitoksissa, sen vuoksi se heijastuu välttämättä oppilaitoksissakin ja niiden nuorena ja sen vuoksi myöskin alttiimmassa väessä, joka on tuon samaisen byrokraattisen diktatuurin painostavan komennon alaisena.

Kun ylioppilaslevottomuuksia aiheuttavan paheen juurien tunnustetaan piilevän yleisessä valtiollisessa epäjärjestyksessä ja epäjärjestyksestä johtuvassa yleisessä sairaalloisuudessa, niin ei kuitenkaan — enempää välittömän tunteen vuoksi kuin myöskään siksi, että on välttämättä pysäytettävä paikallisen paheen kehittyminen — voida olla kiinnittämättä huomiota näihin levottomuuksiin eikä yrittämättä edes tältä taholta vähentää hirveän hajoittavana ilmenevää yleistä pahetta, esim. siihen tapaan kuin koko elimistön yleisessä sairaudentilassa, kun se halutaan hitaasti, mutta perinpohjaisesti parantaa, ryhdytään nopeisiin toimenpiteisiin tämän taudin paikallisten, äkillisten, tuhoisien pahenemisten tukahduttamiseksi.

Keski- ja korkeakouluissa lämä virkamieskomennon pahe ilmenee pääasiassa siinä, että ihmisen (nuorukaisen) kehityksen ja sivistämisen asemesta harjoitetaan virkamiesäkkeerausta, johon liittyy ihmisen persoonallisuuden ja ihmisarvon järjestelmällinen polkeminen.

Se epäluottamus, suuttumus ja kiukku esivaltaa ja opettajia kohtaan, mitä kaikki tämä nuorison keskuudessa synnyttää, siirtyy sitten

kymnaaseista yliopistoihin, missä nuoriso onnettomuudeksi yliopistoissa nykyään vallitsevan tilanteen vuoksi tapaa samaa pahetta, samaa sekä ihmisen persoonallisuuden että ihmisarvon polkemista.

Sanalla sanoen nuoriso ei löydä yliopistoista tieteen temppeleitä, vaan tehtaan, joka valmistaa persoonattomasta ylioppilasmassasta valtion tarvitsemää virkamiestavaraa.

Tämä ihmisen persoonallisuuden polkeminen (kun ylioppilasjoukosta tehdään välinpitämätöntä, muokattavaa massaa), mikä ilmenee järjestelmällisenä, kroonillisena painostuksena, kaiken persoonallisen ja arvokkaan vainoamisena, usein jopa karkeana väkivaltanakin, on muodostunut perustaksi kaikille ylioppilaslevottomuuksille, joita on jatkunut jo useampia vuosikymmeniä ja jotka uhkaavat yhä voimistuen jatkua tulevaisuudessakin ja viedä mukanaan Venäjän nuorison parhaat voimat.

Kaiken tämän me tiedämme,— mutta miten meidän olisi meneteltävä tässä tilanteessa? Miten voisimme auttaa tätä kärkevää hetken tilannetta kaikessa polttavuudessaan, hädässään ja surkeudessaan? Olisiko jätettävä asia sikseen, mitään yrittämättä? Olisiko jätettävä nuorisomme kaikkea apua vaille, oman onnensa nojaan, virkamiesten ja poliisin mielivaltaan, pestäkö kädet ja mennä pois? Se on mielestäni pääkysymys, t. s. kysymys, kuinka asiaa olisi autettava tässä taudin kärjistyneessä tilassa, kun se tunnustetaan yleisluontoiseksi?

Ituntomme toi mieleeni kuvan hyväätarkoitavista ihmisistä, jotka ovat astuneet villiin aarniometsään raivatakseen sen ja pysähtyneet aivan ymmällä yleisen työn äärettömän ylivoimaisuuden edessä, sen sijaan, että keskittäisivät työnsä johonkin yhteen kohtaan.

Professori K. T. antoi meille loistavan yleiskuvan yliopiston ja ylioppilaiden nykyisestä ja todellisesta asemasta mainiten siitä, että höltyneen ylioppilaskunnan keskuudessa vaikuttavat erilaiset vahingolliset, ulkopuoliset vaikutukset, ei ainoastaan poliittiset, vaan jopa poliisivaikutuksetkin,— mutta kaikki tuo oli meille enemmän tai vähemmän tunnettua ennestäänkin, vaikei näin selvästi.

Ainoana mahdollisena toimenpiteenä hän mainitsi yleensä kaikkien oppilaitosten koko nykyisen järjestelmän radikaalisen särkemisen ja sen vaihtamisen uuteen, parempaan; mutta samalla professori huomautti, että se vaatii luultavasti hyvin pitkän ajan; ja kun otetaan huomioon, että jokainen erillinen järjestelmä Venäjän valtiossa, kuten jokaisessa muussakin valtiossa, on elimellisesti sidottu yleiseen järjestelmään, niin tuolle ajalle ei kaikeksi näy loppuakaan.

Mutta mitä nyt olisi tehtävä, jotta saataisiin edes lievennetyksi sitä sietämätöntä kipua, jota tauti tällä kertaa aiheuttaa? Mikä olisi palliatiivinen keino? Eikö palliatiivejakin, jotka väliaikaisesti rauhoittavat sairasta, pidetä usein tarpeellisina? Mutta tähän kysymykseen emme ole vastanneet; ja vastauksen asemesta, yleensä opiskelevan nuorison suhteen, on tarjottu jonkinlaisia, sanoisin, epämääräisiä ja hataria mielipiteitä, jotka ovat vain hämänneet entisestään kysymystä; näitä mielipiteitä on vaikea edes palauttaa mieleenkään, mutta yritän kuitenkin.

On puhuttu naisylioppilaista, että sellaista se on — me tarjosimme heille sekä kurssit että luennot, mutta miten he meitä kiittävät: — osallistumalla ylioppilaslevottomuuksiin!

Jos ne olisivat kukkavihkoja tai kallisarvoisia koristeita, joita me ojentaisimme kauniimmalle sukupuolelle, niin tuollainen moite olisi ymmärrettävä; mutta oppikurssien järjestäminen naisille ei ole mitään kohteliaisuutta, vaan yhteiskunnallisen tarpeen tyydyttämistä; niin että naisten kurssit eivät ole mikään mielijohde, vaan ne ovat yhteiskunnalle yhtä välttämättömiä korkeakouluja kuin yliopistotkin j.n.e. nuorison korkeampaa kehitystä varten, sukupuolesta riippumatta,— ja sen vuoksi naisten ja miesten oppilaitosten välillä onkin täydellinen solidaarisuus, sekä yhteiskunnallinen että toverillinen.

Tämä solidaarisuus mielestäni selittää täydellisesti senkin, että nuorison levottomuudet saavat mukaansa myöskin naisopistojen oppilaat; levottomuus on vallannut yleensä opiskelevan nuorison, samantekevää, kulkeeko se miesten vaiko naisten vaatteissa.

Sitten siirryttiin taas ylioppilaslevottomuuksiin ja sanottiin, ettei ylioppilaille ole annettava peräksi, että heidän rettelöimisensä pitää nujertaa väkivoimalla; sitä vastaan on mielestäni aivan oikein väitetty, että vaikka se olisikin rettelöimistä, niin joka tapauksessa se ei kuitenkaan ole satunnaista, vaan kroonillista, syvistä syistä johtuvaa, ja että sen vuoksi siihen ei voida vaikuttaa pelkillä rankaisutoimenpiteillä, minkä tähänastinen kokemus on meille osoittanut. Minun henkilökohtainen mielipiteeni on se, että on vielä hyvin kyseenalaista, miltä taholta suurimmat ruokottomuudet ilmenevät koko tässä ruokottomassa epäjärjestyksessä, mikä kuohuttaa ja turmelee oppilaitoksiamme; hallituksen tiedonantoihin en usko.

Ja siinäähän se juttu onkin, että meillä ei kuunnella toista osapuolta, eikä sitä voidakaan kuulla; siltä on suu tukittu (mutta sanojeni oikeellisuus ei ole saanut aivan täydellistä varmistusta, nimittäin se, että hallintovalta valehtelee tiedonannoissaan ja että koko ruokottomuus johtuu pääasiassa sen taholta, sen ruokottoman vaikutuksen taholta).

On mainittu erilaisten vallankumouksellisten voimien vaikuttavan opiskelevaan nuorison ulkoapäin.

Niin, sellaista vaikutusta on olemassa, mutta sille annetaan liian suuri merkitys: esimerkiksi tehtailijat, joiden tehtaissa tämä vaikutus pääasiassa ilmenee, panevat niin ikään kaikki vain sen syyksi ja sanovat, että ellei sitä olisi, niin heillä vallitsisi jumalan rauha ja hiljaisuus, unohtaan ja painaan villasella kaiken sen työläisten riiston, jota laillisesti ja laittomasti harjoitetaan ja joka jättäen työläiset osatomiksi synnyttää heidän keskuudessaan tyytymättömyyttä ja sitten jopa levottomuuksiakin; ellei tätä riistoa olisi, niin ei ulkopuolisilla vallankumouksellisilla aineksilla olisi niitä lukuisia aiheita ja syitä, joiden avulla he niin helposti pääsevät sekaantumaan tehdasasioihin,— kaikkea tätä voidaan mielestäni sanoa oppilaitoksistammekin, jotka on tieteen temppeleistä muutettu tehtaiksi, joissa valmennetaan virkamiesainesta.

Koko opiskelevaa nuorisoa painavan sorron yleisessä, vaisto- maisessa tajuamisessa, siinä yleisessä sairaalloisessa tunnelmassa, minkä tämä sorto synnyttää kaikkien oppilaitosten nuorison keskuudessa, onkin se pienen, mutta tietoisien nuorukaisryhmän voima, josta hra professori puhui ja joka kykenee hypnotisoimaan ja suuntaamaan minne hyvänsä — lakkoihin ja kaikenlaisiin levottomuuksiin — kokonaisia joukkoina nuorisoa, joka nähtävästi ei ole laisinkaan taipuvaista levottomuuksiin.— Niin on laita kaikissa tehtaissa!

Sitten, mikäli muistan, mainittiin siitä, ettei ylioppilaita pidä imarrella; heille ei pidä osoittaa myötätuntoa levottomuuksien aikana; tämä myötätunnon osoittaminen on yllyttänyt heitä uusiin levottomuuksiin, mitä on valaistu esimerkeilläkin, t.s. kaikenlaisilla tapauksilla; — tämän johdosta huomautan ensinnäkin, että levottomuuksien aikana sattuneiden kaikenlaisten tapausten moninaisen sekavasta ja kirjavasta vyyhdistä ei mitään niistä voida esittää todistuskelpoisina, koska kaikkia tapauksia varten löytyy paljon muita, aivan vastakkaisia tapauksia, — vaan voidaan pysähtyä ainoastaan yleisiin tunnusmerkkeihin, joita yritänkin lyhyesti käsitellä.

Kaikki me tiedämme, ettei ylioppilaskuntaa ole läheskään hemmoteltu, sitä ei ole imarreltu (en puhu 40-luvusta), eikä se ole saanut edes erikoista myötätuntoakaan osakseen yhteiskuntapiirien taholta; ylioppilaslevottomuuksien aikana taas yhteiskuntapiirit ovat suhtautuneet ylioppilaisiin joko aivan välinpitämättömästi tahi enemmän kuin kielteisesti syyttäen yksinomaan heitä, tietämättä ja edes haluamattaakaan tietää niitä syitä, joista nämä levottomuudet ovat aiheutuneet (ovat uskoneet vain niihin tiedonantoihin, joita ylioppilaille vihamielinen hallitus on antanut, epäilemättä lainkaan niiden totuudenmukaisuutta; tuntuu siltä, että yhteiskuntapiirit nyt ensi kerran epäilevät sitä), — joten ei kannata edes puhuakaan mistään imartelusta.

Odottamatta itselleen tukea enempää yleensä intelligenttipiireiltä kuin myöskään professorien ja yliopistojen esivallan taholta ylioppilaat alkoivat vihdoin hakea itselleen myötätuntoa erilaisten kansanainesten keskuudessa ja me näemme, että siinä ylioppilaskunta on lopultakin enemmän tai vähemmän onnistunut; se on alkanut saada vähitellen myötätuntoa kansanjoukoilta.

Tullakseen vakuuttuneeksi siitä tarvitsee vain muistaa, miten eri tavalla väkijoukko suhtautui ylioppilaisiin Ohotnyi rjadin pieksäjäisten aikana ja miten se nyt suhtautuu. Ja siinä piilee suuri onnettomuus: onnettomuutena ei ole myötätunto yleensä, vaan tämän myötätunnon yksipuolisuus, se demagoginen vivahte, minkä se saa.

Edustavan intelligentssin taholta ei ole minkäänlaista myötätuntoa eikä myötävaikutusta opiskelevaa nuorisoa kohtaan, ja sen vuoksi syntynyt epäluottamus heittää väkisinäkin nuorisomme demagogien ja vallankumouksellisten syliin; siitä tulee näiden ase ja siinä itsessään, myöskin tahtoen tai tahtomattaan, kehittyvät yhä enemmän ja enemmän demagogiset ainekset, mitkä vievät sitä loitommalle rauhallisesta kulttuurikehityksestä ja olevasta järjestyksestä (mikäli sitä voidaan järjestystyksi sanoa) vihollisleiriin.

Meidän on syytettävä itseämme, jos nuoriso lakkaa luottamasta meihin; me emme ole millään ansainneet sen luottamusta!

Nämä kai ovatkin ne pääajatuksukset, jotka tänne kokoontuneiden keskuudessa on lausuttu; muita (ja niitäkin on ollut melko paljon) ei kai kannata muistutellakaan.

No niin, lopetan. Kokoontuessamme oli tarkoituksenamme tehdä jotakin tämän nykypäivien kipeimmän kysymyksen lieventämiseksi; nuorisomme kovan osan helpottamiseksi — tehdä jo tänään, eikä sitten joskus myöhemmin, mutta meidät lyötiin, — ja taaskin nuorisolla on oikeus sanoa ja se sanoo, että tänään samoin kuin aikaisemminkaan, rauhallinen ja edustava venäläinen intelligentssi ei voinut eikä se haluakaan antaa sille edes minkäänlaista apua, asettua puolustamaan

sitä, ei halua ymmärtää eikä lieventää sen katkeraa osaa.— Kahtiajakaantuminen meidän ja nuorison välillä tulee entistä suuremmaksi, ja nuorisoo menee vieläkin pitemmälle sille kättään ojentavan kaikenlaisen demagogian riveihin.

Ei meitä sillä lyöty, ettei ehdottamaamme toimenpidettä — tsaarin puoleen kääntymistä — hyväksytty; ehkei tuo toimenpide todellakaan ole käytännöllinen (vaikkei sitäkään mielestäni käsitelty).— Vaan meidät lyötiin sillä, että yleensä kärsivän nuorisomme hyväksi tarkoitettuna minkä tahansa toimenpiteen kaikkinaisen mahdollisuus tuli keskuudessamme hävitetyksi, me tunnustimme voimattomuutemme ja jämme pimeyteen, niinkuin on oltu tähänkin saakka.

Mutta mitä sitten pitäisi tehdä?

Pestäkö kädet ja mennä ohi?

Tässä pimeydessä juuri onkin Venäjän elämän kauhistuttava, valon traagillisuus”.

Tätä puhetta ei tarvitse paljoakaan kommentoida. Ja tämäkin puhe kuuluu näköjään vielä riittävän „elämäniloiselle” venäläiselle aatelismiehelle, joka ehkä doktrinääristä, ehkä etuilupyyteistä mitä hartaimmin kunnioittaa „vallitsevan järjestyksen” „rauhallista kulttuurikehitystä” ja osoittaa suuttumustaan „vallankumouksellisille” sekoittaen heidät „demagogeihin”. Mutta tämä suuttumus, kun sitä lähemmin tarkkaillaan, on miltei vanhan (ei iältään, vaan katsomuksiltaan vanhan) ihmisen motkotusta, sellaisen, joka ehken on valmis myöntämään jotain hyvääkin siinä, mille hän motkottaa. Puhuessaan „vallitsevasta järjestyksestä” hän ei voi olla tekemättä varausta: „mikäli silä voidaan järjestykseksi sanoa”. Hänen sisällään jo sappi kiehuu sievoisesti „virkamieskunnan diktatuurin” epäjärjestyksistä, „kaiken persoonallisen ja arvokkaan järjestelmällisestä, kroonillisesta vainoamisesta”, hän ei voi olla näkemättä, että kaikki ruokottomuudet tulevat pääasiassa hallintoviranomaisten taholta, hänellä riittää suorutta tunnustaa voimattomuutensa, tunnustaa, että olisi säädytöntä „pestä kätensä” koko maata uhkaavien onnettomuuksien edessä. Tosin häntä pelottaa vielä se, että „väkijoukon” myötätunto ylioppilaita kohtaan on „yksipuolista”; hänen aristokraattisen hemmotelluissa ajatuksissaan kummittelee „demagogian” vaara, mahdollisesti sosialisminkin vaara (maksakaamme hänelle suorudesta puhumalla suoraan!). Mutta ei olisi järkeä ryhtyä koettelemaan sosialistisella koetinkivellä aatelismarsalkan katsomuksia ja tunteita, aatelismarsalkan, joka on kyllästynyt Venäjän saastaiseen virkavaltaisuuteen. Meillä ei ole mitään syytä viekastella — ei

hänen eikä kenenkään muunkaan edessä; kun venäläinen tilanherra esimerkiksi pauhaa *tehdastyöläisten* laitonta riis-toa ja osattomuutta vastaan, niin me riennämme sanomaan hänelle sulkumerkeissä: „eipä olisi haitaksi, veli hyvä, katsoa vähän itseäsikin!” Emme hetkeksikään salaa häneltä sitä, että olemme ja tulemme olemaan leppymättömän luokka-taistelun kannalla nykyisen yhteiskunnan „isäntiä” vastaan. Mutta poliittista ryhmittymää eivät määrittele ainoastaan lopulliset, vaan myöskin lähimmät tarkoituserät, eivät ainoastaan yleiset katsomukset, vaan myöskin välittömän käytännöllisen välttämättömyyden painoistus. Itse elämä joh-taa jokaisen, jonka eteen on selvästi noussut ristiriita „kulttuurikehityksen” ja „painostavan byrokraattisen dikta-tuurikomennon” välillä, ennen pitkää siihen johtopäätök-seen, ettei tätä ristiriitaa voida poistaa poistamatta itseval-tiutta. Tehtyään tämän johtopäätöksen hän rupeaa ehdottomasti auttamaan,— motkottaa, mutta auttaa kuiten-kin,— sitä puoluetta, joka pystyy nostamaan liikkeelle itse-valtiutta vastaan peloittavan (ei ainoastaan tämän puolueen silmissä, vaan kaikkien ja jokaisen silmissä peloittavan) voiman. Tullakseen tällaiseksi puolueeksi sosialidemokra-tian täytyy, toistamme sen, puhdistautua kaikesta opportu-nistisesta saastasta ja vallankumouksellisen teorian lipun alla, kaikkein vallankumouksellisimpaan luokkaan nojau-tuen suunnata agitaatio- ja organisaatiotoimintansa kaik-kiin väestöluokkiin!

Ja aatelismarsalkoille sanomme, hyvästellessämme heitä: näkemiin, herrat huomiset liittolaisemme!
